

„Az iskola világáról – csakúgy, mint a futballról – mindenki szakértőként tud nyilatkozni. Mindenki érzi, hogy valami nem komfortos ma az iskolában, de e személyes tapasztalatok alapján nem biztos, hogy érthető is, milyen történeti, társadalmi, technikai erők hatnak erre a hatalmas és bonyolult rendszerre.”

magyar **mk** közoktatás

ROMÁNIAI MAGYAR
OKTATÁSI FIGYELŐ
PEDAGÓGUSOK
HAVILAPJA

11. NOVEMBER

TARTALOM

6. láthatár

Interaktív program:
a mézzel, méhekkal
ismerkednek a gyerekek

16. lélekjelenlét

Régen a gyereket az udvarról
kellett berángatni...

18. tanárszemmel

Szívvel-lélekkel őrzik
a néphagyományt Krasznán

19. láthatár

Beszűkül az élményszerű
tanulás tere

22. magánterület

Hazánk földrajza –
László Noémi írása

23. hivatalos

1. láthatár

Az iskola nem azt a célt
szolgálja, amit elé tűzünk
(1.) –
Ozsváth Judit írása

10. láthatár

Lovas Manó Klub: játékos
fejlődés egészen kicsi kortól

14. tanterem

Háttérbe szorulóban a kémia
mint iskolai tantárgy –
Szucher Ervin írása

4. tanárszemmel

Molnár Zoltán tanító: Mindig
a gyerekek kell az első helyen
lennie –
Gebe Zoltán írása

11. tanterem

Interaktív találkozás
a medvekérdéssel

20. szülői szemmel

Anya és lánya – két külön
világ –
Bartha Réka írása

FOTÓ: JAKAB MÓNIKA

7.

Lábusz mozgalom: Inkább esőköpenyben,
mint autóval az iskolába

• tanárszemmel • diákszemmel • szülői szemmel
• lélekjelenlét • tanterem • láthatár • óvoda • fotóriport
• hivatalos • vakáció • iskola és kultúra • pályáz(z)atok
• magánterület • térkép

Magyar Közoktatás

www.comunitas.ro/mkorendeles

Kedves Olvasóink!

A 2025–2026-os tanévben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos meglátásaikat. Kérjük, számoljanak be a Magyar Közoktatásban arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni. Arról is írhatnak, miként befolyásolta és befolyásolja a járványhelyzet a tanítás, tanulás folyamatát.

A Communitas Alapítvány által kiadott, 2009 óta megjelenő Magyar Közoktatást együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- Miért szeretik/nem szeretik a gyerekek az iskolát?
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot?
- Mobiltelefon, okoseszközök a mindennapokban – előnyök és hátrányok
- Mi a legszebb és mi a legnehezebb a pedagógusi hivatásban?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleményanyagaikat az mko@communitas.ro e-mail-címre!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

IDEA
KÖNYVTÉR

ERDÉLYI MAGYAR KÖNYVEK EGY TÉRBEN

Válasszon az Idea Könyvtér széles könyvkínálatából,
és fizessen akár pedagógus-karriertámogató utalvánnyal,
azaz Pluxee-kártyával! **Vásárolhat személyesen kolozsvári
könyvesboltunkban, vagy rendelhet online webáruházunkból.**

Kolozsvár, Kossuth Lajos utca (December 21. sugárút), 14. szám | ideakonyvter.ro

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://communitas.ro/main/kozoktatasi> webcímen.

www.facebook.com/magyarkozoktatasi

Megrendeléseiket a www.comunitas.ro/mkorendeles webcímen mko@communitas.ro e-mail címen vagy a 0733-91-06-24-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia

Telefon: 0040-733-91-06-24
e-mail: mko@communitas.ro

Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:

Az iskola nem azt a célt szolgálja, amit elé tűzünk (1.)

Nem lehet szépíteni: európai iskolarendszereink zöme válságban van. A kérdés felénk is nagyon aktuális: mi vezethetne hatékony változáshoz? Gloviczki Zoltán szerint a felülről jövő oktatási reformok biztosan nem. „Ez nem fog menni úgy, hogy egy döntéshozó felülről megmondja, min kell változtatni. Ehelyett folyamatosan és sokat kell beszélnünk az iskola céljairól” – vallja. A holnapután iskolája című könyvének ez a kulcsgondolata. Ez a könyv idősíkokat átfogva láttat, tükröt tart, és ébresztőt fúj a revideáláshoz. Nagyon meg kellett már írni. Gloviczki Zol-

Mindez persze nem azt jelenti, hogy ezentúl a harmincéves háború vagy a fajok eredete helyett valamiféle „bölcsségre” kellene tanítani a gyerekeket. azok is eszközei lehetnek ennek az emberi fejlődésnek. Csak fontos tudnunk, mielőtt belekezdünk a témába, hogy ennek a célnak a szolgáltatásban állunk-e a mondandónkkal, vagy nem más motivál, mint a hagyománytisztelet vagy az akadémiai elvárások.

tán a váci Apor Vilmos Katolikus Főiskola rektora, a Magyar Rektori Konferencia pedagógusképzési bizottságának választott elnöke. Korábban tanárként dolgozott a köznevelésben a Pázmány Péter Katolikus Egyetem pedagógusképzését irányította. 2010 és 2013 között köznevelésért felelős helyettes államtitkár, 2017 és 2020 között pedig az oktatási hivatal elnöke volt Magyarországon. Beszélgetésünkhöz

FOTÓ: OZSVÁTH JUDIT

Gloviczki Zoltán, a váci Apor Vilmos Katolikus Főiskola rektora, a Magyar Rektori Konferencia pedagógusképzési bizottságának választott elnöke

a tavaly megjelent könyve adta az apropót.

– Miért gondolta azt, hogy könyvet kell írnia a holnapután iskolájáról?

– Miért kellett könyvet írnom és miért a holnapután iskolájáról?

A köznevelési rendszer egy igen nagy tehetetlenséggel mozgó társadalmi alrendszer. Szólók, pedagógusok nőnek ki ugyanabból a régi hagyományból, majd követik és elvárják azt. Érezzük, hogy csiszolunk, faragunk kell néha: akkor alkonyatra csiszolunk és faragunk, majd másnap felébredünk a holnap iskolájában, és rendre azt vesszük észre: ez lényegében ugyanolyan, mint a tegnapi. A „holnapután” fogalmával meghívtát szeretnék megfogalmazni arra, hogy emeljük fejünket a csiszolás pora és a faragács forgácsa fölé, nézzünk kicsit messzebbre: mondjuk a holnaputánba, s nézzük meg, mi a cél. Merre szeretnénk menni valójában.

A könyv pedig maga a meghívás. Az iskola világáról – csakúgy, mint a futballról – mindenki szakértőként tud nyilatkozni, hiszen mindenkinek egzisztenciális jelentőségű tapasztalatai vannak arról, ha nem pedagógusként vagy szülőként, akkor legalábbis egykori vagy mai diákként. Mindenki érzi, hogy valami nem komfortos ma az iskolában, de e személyes tapasztalatok alapján nem biztos, hogy érthető is, milyen történeti, társadalmi, technikai erők hatnak erre a hatalmas és bonyolult rendszerre. Könyvemmel szerettem volna képet adni ezekről az erővonalakról.

– Könyvét a tegnap vagy még inkább a tegnapelőtt iskolájától indítja. Milyen megfontolásból teszi ezt, és miket érint ebben a részben?

– Fontosnak érzem a ma, a holnap és a holnapután iskolájáról való gondolkodásunkban, hogy túlságosan is köt

minket ezen idősíkok közül a „tegnap”. Nem csoda, hisz ez a „mi iskolánk”. Van azonban egy olyan tévképzetünk, hogy az iskola mindig ugyanilyen volt. Hogy az iskola valamiféle természeti „differentia specificája” a csöngetés, a három padosor, a tábla, a tanári asztal, a 45 perces tanórák, a feleltetés, a dolgozatok... És ezért rémisztő összeomlásélménnyel fenyeget, ha ebből bármit megkérdőjelezünk. Ha azonban visszalépünk a tegnapelőtti: a felvilágosodás előtti – nem jelentéktelen – néhány ezer évig, kiderül: amit mi az iskola örök és megváltoztathatatlan kereteinek, szabályainak, rendezőelveinek tartunk, egy – nem is olyan hosszú – történelmi korszak sajátos terméke, amely ugyanúgy az adott kor (a 19. század) kihívásaira és igényeire válaszolt, ahogy a korábbi formák a korábbiakra, és ahogy a maiaknak a maiakra lenne szükséges.

– Említi, hogy a ma iskolája csupán másfél-két évszázad európai hagyományának öröksége. Úgy tűnik, nem is akarunk ettől a koncepciótól és gyakorlattól eltérni. Pedig másfél-két évszázad alatt óriásit fordult a világ... Miért kövesedünk bele a régi formákba?

– Mint említettem, nagyon erős, sőt félelmetes, egyfajta spontán zsarolásként is értelmezhető ez a hagyománytisztelet, hiszen számunkra „ez” az iskola, és gyermekeinkért aggódva félünk tőle, ha bárki elemi szinten kérdőjelezi meg az általunk ismert kereteket és szabályszerűségeket. Ezért lenne érdemes elkezdni a célról, az iskola funkciójáról beszélgetnünk. sokkal könnyebb lenne megértenünk, hogy az iskola egy személyes és társadalmi szükségelt kielégítést szolgálja: egyedül és közösségben is boldog és boldogulni képes személyek felnevelését. Mi kell ma, adott esetben holnap ahhoz, hogy valaki boldogulni tudjon a világban? Valójában nagyon sokat tudunk erről. Ezt a célt szolgálja az, amit gyermekeink nap mint nap az iskolában tanulnak, végeznek? Nem igazán. Nem a mai iskola tevékenységi köre az, ami valamiért ellenszenves lenne, vagy önkényes reformra szorulna. Egyszerűen nem azt a célt szolgálja, amit elé tűzünk.

– Sokaknak jól jöhet, hogy alapvető fogalmakat tisztáz. Ilyen a kompetencia

fogalma is. Véleményem szerint többen nem értik, mint ahányan értik ezt. Mi lehet ennek az oka? Pedig a helyes értelmezésén sok minden múlik...

– Oktatáspolitikai reformoknak sajnos ismétlődő jellemzője, hogy nem várják meg, amíg egy-egy – általában sok szempontból értékes – újítást megértenek és elfogadnak. Így esett ez Magyarországon a kompetencia fogalmának bevezetésével is. A kifejezés ma már sokak számára világos jelentéssel bír, de sok ezer pedagógussal találkozva, beszélgetve, előadásokat tartva azt kell éreznem, kritikusan nagy tömeg még mindig annyit ért belőle, hogy a hagyományos „ismeretátadás” helyett kezdtek el ezzel a „kompetencia” nevű dologgal hergelni, tehát nyilván annak az ellentétére. Ha „nem ismeretátadásra, hanem kompetenciafejlesztésre van szükség”, akkor ez nyilván azt jelenti, hogy valaki ismeretek helyett holmi megfoghatatlan „képességeket” szeretne fejleszteni az iskolában. A tévedés a „helyett” szóban rejlik, a kompetencia fogalma ugyanis arra hívja fel a figyelmet, hogy az ismeretátadás csak az egyik fontos eleme a gyermekek fejlesztésének. Tárgyi tudás nélkül nincs kompetencia. De a tárgyi tudás sulykolása sem vezet kompetens emberek kialakulásához.

– A ma iskolája kapcsán... A gyerekek, fiatalok jó része nem szeret iskolába járni. Ön többször is felteszi könyvében a kérdést: baj-e ez? Itt én teszem fel önnek ezt a kérdést, és kérem, járja körül bővebben ezt a jelenséget!

– A generációk egymásutánjának említett hagyománytisztelete – csakúgy mint egykor a sorkatonaságban – kiterjed arra is, hogy a túlélés egyfajta velejárója ennek a rendszerek. „Én is kibírtam, fiam, te is ki fogod!” Mintha az iskola lényege lenne, hogy egzisztenciális akadályt jelentsen egy gyermek számára a fejlődésben. Összekeverjük a tudás megszerzésének küzdelmét az értelmetlen és céltalan, önmagáért való végtelen gátfutással. Pedig mindnyájan tudjuk, a diákok képesek izzadni, küzdeni, produkálni, ha van miért, ha van értelme. Akár csak azért is, hogy megmutassák önmaguknak, akár egy szeretett pedagógusuknak, szüleiknek. De ha az iskola munkájuk folyamatosan a hiányok kereséséről, a minősítésről, és

– sajnos ezt kell mondanom – sokszor a teljesen életszerűtlen és érdektelen információk rövid távú memorizálásának igényéből áll, ettől nem várhatunk nagy dopamintermelést. Márpedig legtöbbször ebből áll. És ez baj. Nem azért, mert az a cél, hogy az iskola valamiféle mesterséges örömforrás legyen a gyerekek számára. Éppen fordítva. Azért baj, mert ha értelme lenne, akkor a gyerekek szeretnének iskolába járni. Ahogy az elsősök döntő többsége jókedvvel, kíváncsisággal, tetterekészséggel lépi át az iskola küszöbét – és egy-két év elegendő ahhoz, hogy rájöjjenek, ez nem az az izgalmas hely, amelyről álmodoztak. Pedig az lehetne...

– A kompetenciaalapú oktatásnál maradvra... A váci Laudato si' konferencián tartott előadásában érzékletesen levezette, hogy az információszerzés – tartalomgenerálás – problémamegoldás hármasát mint az oktatás-nevelés célrendszerét újra kellene értelmezni és rangsorolni is. Kérem, fejtse ki itt is tömören, hogyan gondolja ezt!

– A ma iskolájában a diákokkal szembeni elvárás ebben a fogalomhármásban írható le, ebben a sorrendben. Szerezzenek információt (pontosabban memorizálják azokat), írjanak belőle dolgozatot, esszét, prezentációt (ez a „tartalomgenerálás”), és esetleg, ha marad rá idő, vagy igényes pedagógussal van dolgunk, nézzük meg, milyen módon tudunk az így megszerzett tudással egy valós problémát megoldani. Például a matematikával hogyan boldogulunk a boltban, egy szép elégia hogyan segíthet bánatunk feldolgozásában, egy történelmi helyzet hogyan magyarázza valamely mai politikai konfliktus lényegét.

A váci Laudato si' konferencián éppen süsséggel a mesterséges intelligencia szerepéről adtam elő az oktatás világában, s felhívtam rá a figyelmet, hogy az információszerzésben régóta figyelemmel kellene lennünk az online lehetőségek jelenlétére, de ma már a tartalomgenerálás és a problémamegoldás elemei is elérhetők ilyen technikai megoldásokkal. Ez nem jelenti persze azt, hogy az emberi információbirtoklás, tartalomgenerálás és problémamegoldás fölöslegessé válik – annyit azonban biztosan, hogy a sorrenden mielőbb változtatnunk kell. Az első, ami az iskolai oktatás célja, a

problémamegoldás. Mert erre van szükség, és a másik két funkció kizárólag ennek a háttérében, ennek a céljával nyer értelmet és jelentőséget. Mi másért lenne szükségünk információkra, mi másért lenne értelme megtanulnunk egy meggyőző és értelmes szöveget írunk a rendelkezésünkre álló információk alapján, mint hogy ezzel elérjünk, megoldjunk valamiféle kihívást. És ha a probléma megoldásában információgyűjtésre vagy azok csoportosítására, feldolgozására segítségül hívjuk például a mesterséges intelligenciát, ez nem bűn. Ahogy nem tartjuk bűnnek, ha valaki Kolozsvárra menet vonatra száll gyaloglás helyett. Van egyszerűbb, hatékonyabb technikai megoldás az odajutásra, mint a séta. Ha magát a problémamegoldást bizzuk a gépre, akkor emberségünket adjuk fel. Az olyan, mintha nem mennénk többet Kolozsvárra, hanem magunk helyett a vonatot küldenénk. Akkor valóban sérülne a világ...

A jól meghatározott oktatási-nevelési céloknak megfelelő didaktikai módszerek kellenek. A célt és a módszert tehát együtt kell látnia a tanárnak és ennek megfelelően kell(ene) felépítenie és megtartania a tanóráját. Talán ezzel az egybenlátással van a legnagyobb gondjuk sokaknak.

– Valószínű azért, mert külön-külön sem értik, illetve ismerik ezeket a komponenseket. Vagy nem akarják ismerni őket... Könyvében több helyen ír erről. Kérem, bontsa ki itt is ezt a kérdést!

– Itt inkább szintén egyfajta fogalomzavarról beszélnek. Régóta beszélgetünk olyan alapvető didaktikai szemléletváltásról, mint például a projektmódszer, a kooperatív technikák bevezetése... De mit tapasztal a pedagógus? Hogy ezek sajnos nem elég hatékonyak. Megtaníthatom a kovalens kötést vagy a március 15-ei forradalom történetét jóval egyszerűbben is, sőt hatékonyabban is. Lediktálom, megtanulják és kész. Minek ez a sok csillagszórás? Legyen kiscsoportos kooperatív projekt, hogy készítsenek plakátot március 15-éről, ahogy az nekik fontos? „Na persze! Majd jól elbolondozzák, butaságokat találnak róla az interneten, ronda plakátokat készítenek...” A fogalomzavar ott van, hogy ez igaz. Arra, hogy megtanulják azt a néhány információt egy tananyagból, amit én fontosnak tartok, majd a

Gloviczki Zoltán: Fontosnak érzem a ma, a holnap és a holnapután iskolájáról való gondolkodásunkban, hogy túlságosan is köt minket ezen idősíkok közül a „tegnap”

másnapai dolgozatban jól-rosszul viszszaadják azt, valóban bosszantóan fölösleges projektezni, kooperálni. Csak hátráltat. Csakhogy ezek nem módszerek. A projektekben való gondolkodás (a problémamegoldás) és az ebben kialakuló együttműködés maga a nevelés célja. Ez az a „kompetenciakészlet”, amelyre ma egy felnőttnek a legnagyobb szüksége van az életében – és ezt nem tanulhatja meg máshol, mint az iskolában. Vagyis a helyes célképzet esetén szinte adódnak a megfelelő módszerek is.

– A holnapután iskolája című könyvének A „4K” című alfejezete (is) erős tükröt tart a pedagógusoknak. Merthogy a kreativitás, a kooperáció, a kommunikáció és a kritikus gondolkodás fejlesztése elsődleges lenne, de nem biztos, hogy az pedagógusaink számára... Kérem, fejtse ki itt is, mit gondol a „4K” és a mai pedagógusok „kapcsolatáról”!

– Eddigi kérdéseink és válaszaink alapján talán érthető, a 21. században (sőt ijedjünk meg: mai óvodásainkat már a 22. századra is neveljük) valós célt keresve az iskolának, olyan szerepek, tulajdonságok – „kompetenciák” keresetnek, amelyekre ma szüksége van egy felnőtt embernek a boldogulni tudáshoz. Hogy melyek ezek, az szerencsére nem fantázia dolga, mert a munkaerőpiac 10-15 éve következetesen az iskolák szeme elé tartja azokat a listákat, ahol

ezeket lajstromozza. Ezeknek a rövid foglalat a négy, angolul c-vel kezdődő kompetencia, melyeket röviden „21. századi kompetenciáknak” hívunk, a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás és a kritikus gondolkodás. S ha bárkit zavarna, hogy boldog emberek nevelésében miért adunk szerepet a zord munkaerőpiaci elvárásoknak, hozzáteszem: egy felnőtt ember boldogsága nem teljesen független a munka világában való helytállásának lehetőségeitől, de ha mégis emberibben akarunk közelíteni a problémához, fogalmazzuk meg más kifejezésekkel ezt a négy kompetenciát: párbeszéd/megértés, együttműködés/szeretet, alkotás, bölcsesség. Mindez persze nem azt jelenti, hogy ezentúl a harmincéves háború vagy a fajok eredete helyett valamiféle „bölcsségre” kellene tanítani a gyerekeket, azok is eszközei lehetnek ennek az emberi fejlődésnek. Csak fontos tudnunk, mielőtt belekezdünk a témába, hogy ennek a célnak a szolgálatában állunk-e a mondandónkkal, vagy nem más motivál, mint a hagyománytisztelt vagy az akadémiai elvárások.

(Interjúnk második, befejező részét következő lapszámunkban közöljük.)

OSZVÁTH JUDIT

oszvathjudit@yahoo.com

Molnár Zoltán tanító: Mindig a gyerekeknek kell az első helyen lennie

A kolozsvári Apáczai Csere János Elméleti Líceum tanítója, Molnár Zoltán tizennégy éves korában döntötte el, hogy oktatással szeretne foglalkozni. Azóta a világ sok szempontból megváltozott, de a legfontosabb nem: ahogyan pályája elején, most is fel szeretné készíteni a legkisebb iskolás korosztályt az előttük álló kihívásokra. Számára az a legfontosabb, hogy a gyerekek az előkészítő elkezdetől a negyedik osztály befejezéséig tanuljanak meg egymással együtt dolgozni, és az új szövegeket is tudják értelmezni, bármilyen feladatot kapnak.

– *Miért választotta a tanítói pályát, és mikor vált egyértelművé, hogy gyerekekkel szeretne foglalkozni?*

– Amikor én voltam diák, kilencediktől lehetett választani a tanítóképző profilt. Ez azt jelenti, hogy 14 éves koromban döntöttem el, hogy tanítói pályát választok. Ez mostani fejjel meredek döntésnek tűnik, de már akkor tudtam: ez a jó választás. Időközben megerősödött bennem az elhatározás, és most is úgy gondolom, hogy jó döntés volt.

– *Mennyire volt nehéz a szükséges képzetek elvégzése után elhelyezkedni az oktatásban?*

– Nagyon nehéz átlátni a rendszert. Sok esetben attól függ minden, mennyire kap az ember szabad kezét abban, hogy a saját elképzelései irányába alakítsa a dolgokat. Úgy érzem, bennem bíztak már az elején és kialakíthattam magamnak egy saját kis rendszert, megerősítve azokat a dolgokat, amelyek az oktatás pozitív részéhez tartoznak, és a kevésbé jó részeket mellőzhettem. Nyílik egy kis tér, ahol az ember élvezheti ezt a szabadságot.

– *Amikor először kellett egy csoport gyerekeknek órát tartania, azt mennyire élte meg nagy kihívásként?*

– Nagy segítség volt számomra, hogy régóta cserkészkedem és a tanítóképző elkezdése előtt is foglalkozásokat tartottam nálam kisebbek számára. Kilencedikes koromban már sok tapasztalatom volt, több tábor

tudhattam magam mögött, és amikor elkezdtem tanítani, ez nagyon jól jött. Elég sok gyakorlatot szereztünk a tanítóképzőben, a mai egyetemi képzéshez képest sokkal több lehetőségünk adódott hetente óvodákba, iskolákba járni. Ez nem azt jelenti, hogy az képzés után egyből könnyű volt a dolgunk. Ha az ember kap egy osztályt, más kihívásokkal szembesül. Próbáltam felhasználni, amit nekem tanítottak, utána kialakítani a saját rendszeremet, addig viszont kellett egy kis tapasztalatot szereznem és nyitottnak lennem a változtatás felé.

– *Mit tanult a legelső éveiből tanítóként?*

– Negyedik osztállyal kezdtem az oktatást. Azok a diákok, akiket én tanítottam, kilenc évvel voltak nálam fiatalabbak. Volt olyan diák, akinek a testvére osztálytársam volt korábban. Kicsit ez furcsa helyzetet jelentett, de úgy érzem, rengeteget tanultam tőlük. Nekik nehezebb lehetett, mert, amikor az ember elkezd tanítani, van benne egy kis ijedtség, amiért több mint húsz gyermekért kell felelnie. Ilyenkor megpróbál mindent a legjobban csinálni, ezért jóval szigorúbb voltam akkor, mint most, és sok olyan dolgot tettem, amit valószínűleg ma már nem tennék meg. Aki a pályája elején van, úgy érzi, mindent nagykönyv szerint kell csinálni. Nehezebb előtérbe helyezni, hogy mi a jó a gyerekeknek vagy a családjának. Még nincs meg az a bátorság, hogy

valamire azt mondd: lehet másként csinálni dolgokat, mint ahogy a rendszer előírja. Mindig a gyerekeknek kell az első helyen lennie.

– *Többször is említette a rendszert. Amióta elkezdte a pályát, miben változott a leginkább az oktatás?*

– Ha megnézzük, hogy ezelőtt 25-26 évvel mi volt az oktatás célja, az alapvetően nem változott az elemi osztályokban. A formális dolgok sokszor változtak évről évre, már a papírmunka terén is, de az, hogy mit tanítunk, szintén nagyjából ugyanaz maradt azóta. Annyi talán a különbség, hogy az embernek ma már kicsivel több szabadsága van: én magam dönthetek arról, milyen anyagokat viszek be, és hogyan tanítom meg őket a meghatározott cél elérésére.

– *Ha az oktatás lényege nem is, a világ sokat változott körülöttünk. Hogyan befolyásolja a gyerekek fejlődését az, hogy iskolás korukig mit tapasztalnak meg a környezetükből?*

– Nagymértékben befolyásolja. Ezt tapasztaljuk a gyerekeknél is, főleg, amikor történik egy generációváltás. A világban nagy változás zajlik, amikor egy csoportot viszek végig öt éven át, akkor a gyerekekkel együtt tapasztalom meg ezt a változást. Amikor egy negyedik osztály ballagása után ismét előkészítő osztályt kapok, akkor veszem észre, mennyit is változtak a dolgok körülöttem. Az iskola abban próbál segíteni, hogy egyensúlyt akar kialakítani a gyerekekben a világgal

kapcsolatban, és nem kitörölni mindent, amit otthonról hoznak és szerintünk nem követendő példa. Mindenben meg kell látni a jót és a szépet, azt fejleszteni és alakítani.

– Ami az okoseszközök használatát illeti, egyes gyerekek ma már az iskola elkezdése előtt megismerkednek ezekkel. Lát-e ebben kivetnivalót, esetleg találkozott már telefonfüggő gyerekekkel?

– Függő gyerekekkel még nem találkoztam. Valóban könnyű utat jelentek a kutyuk a szórakozásra, ha egy valahonnan előkerül, biztos, hogy a gyerekek a köré fognak csoportosulni. Vannak viszont olyan dolgok, amelyek sokkal többet adhatnak helyettük. Ha nem egyedül van a gyerek, hanem vannak társai, akkor nagyrészüket velük akar együtt maradni. Nincs, ami „labdába rúgjon” a természettel szemben, legalábbis az előkészítőtől a 4. osztályig ezt tapasztalom. Ez lehet tehát a jó irány, kicsit visszatalálni a természethez. Tudom, hogy a szülőknek ez rengeteg befektetett energiát jelent, hogy ezt a feltételt megteremtsék, de erre lehet szüksége a mai gyerekeknek.

– Korábban említette, hogy pályája elején túlságosan szigorú volt a gyerekekkel. Most hogy áll hozzá, a nehezebb napokon hogyan kell a helyzetet jól kezelni?

– Nem lehet igazán jól kezelni, hiszen ezek mind egyedi helyzetek, és recept nincs rájuk. A legtöbb esetben a kulcsszó a következetesség. Ha szigor van, akkor szigor van, ha lazaság, akkor az. Fontos, hogy a gyerekek is tudják, egy-egy helyzetben mi fog történni, és bizonyos tetteknek mi lesz a következménye. Ez ad bizonyos fajta nyugalmat, de az nem azt jelenti, hogy feszült helyzetek egyáltalán nem alakulhatnak ki. Ezekre a helyzetekre egyedi megoldások vannak, minden tanító fel van készítve rájuk, de olyan is előfordulhat, amire soha nem leszünk felkészülve, ez a legnehezebb helyzet az oktatásban. A tanítás nagy részben nevelésről szól.

– Amikor nagyobb a terhelés, akkor elő szokott fordulni, hogy

Huszonöt éve oktatja a gyerekeket Molnár Zoltán, a kolozsvári Apáczai-Líceum „tanító bácsija”

türelmetlenebbül áll hozzá ezekhez a helyzetekhez?

– Persze, szerintem ez mindenkivel előfordul. Nekünk is vannak jó és kevésbé jó napjaink, nemcsak a gyerekeknek. Fontos, hogy ezeken a nehezebb napokon hogyan tudjuk kommunikálni a gondokat a diákok irányába. Néha ők is ráéreznek arra, hogyha valami baj van, és segítenek abban, hogy ezt meg tudjuk oldani. Kölcsönösen kellene ilyenkor segítenünk egymást, néha ez kevésbé működik. Én is szoktam mérges lenni, vannak ilyen helyzetek, de nem szabad olyat tenni, amit utólag nehéz lehet menedzselni. Ilyenkor is az emberségességnek kell az első helyen lenni. Egy idő után a pedagógusok megérik, a nehezebb napjaikon mit érdemes csinálni.

– Ha össze kéne foglalni, mi az, amit az elemi osztályosoknak mindenképpen meg kell tanítani ötödik osztályig, akkor mit emelne ki?

– Kezdeném a tananyaggal, mert az az egyszerűbb kérdés. Az alapvető matematikai műveleteket, a nyelvtant és a tanulmányok folytatáshoz szükséges egyéb dolgokat mindenki meg tudja tanulni, ha csak nincsen valami komolyabb tanulási nehézsége. A szövegértés számomra a legfontosabb, mert ha valaki megérti a szöveget, akkor az általa ismert eszközökkel meg tudja érteni a feladatot. Fontos az is, hogy el tudják mondani a társaiknak

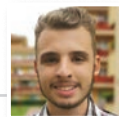
és a tanároknak, mi az, ami nehézséget jelent. A gyerekeknek tudniuk kell egymással dolgozni, mert egyedül boldogulni már elemi osztályban megtanulnak. Az viszont már nagyobb kihívás, ha másképp működő emberekkel kell közösen dolgozni. Erre nemcsak az iskolában, hanem az életben is nagy szükség lehet.

– Ha az oktatási rendszert nézzük, mennyire adottak a lehetőségek, hogy azt tanítsanak a gyerekeknek, amit szeretnének, szükség lenne-e módosításra?

– Amint korábban említettem, az elmúlt huszonöt évben nagy változást nem láttam a rendszerben, és nem tudom, hogy miért. Már nagyon rég megérett a változásra, sokszor úgy érzem, nincs is rá megfelelő akarat. Bátorabb lépéseket kellene tenni. A rendszer adhatna olyan lehetőségeket és szabadságot a tanítóknak, amelyekkel ki tudnánk mozdítani a dolgokat ebből a változatlanságból a hatékonyság érdekében. Úgy érzem, ha ez a változás nincs fentről irányítva, akkor nagyon sokan bele-törődnek a helyzetbe. Ha a rendszer azt mondja nekik, hogy ezt így kell, inkább hátra dőlnek és elfogadják azt, ami jelenleg van.

GEBE ZOLTÁN

zoli.gebe@proton.me

Interaktív program: a mézzel, méhekkal ismerkednek a gyerekek

Szatmár megyei óvodákban, iskolákban tart interaktív előadásokat Kiss Attila őstermelő méhész, ezáltal népszerűsítve a mézfogyasztást a gyerekek körében. A nagykárolyi falugazdász a Kisméhész programról, a nemrég elindult látványfőzési kezdeményezésről, a méhészek által tapasztalt kihívásokról beszélt. Évente több ezer óvodáshoz, iskolához viszi el vendégségbe méheit Kiss Attila őstermelő méhész, falugazdász, ezáltal ismertette meg a szorgos kis rovarok világát a gyerekekkel, valamint népszerűsítve a mézfogyasztást Szatmár megyében. „Ez a kezdeményezés 2020–2021 körül indult, és azóta minden évben sor kerül a Kisméhész programra. Az első évben még csak körülbelül 200 gyerek vett részt, de a tavalyi évben már mintegy 4000-en, idén pedig 3500–3700 gyerek kapcsolódott be. A résztvevők száma évről évre változik, de a tendencia növekvő. Leginkább a Zöld hét keretében hívnak minket ezekre az előadásokra” – mondta a program ötletgazdája. Mint kifejtette, a foglalkozások játékos, élményszerű formában zajlanak, kifejezetten elemi osztályos gyerekek számára. Ugyanakkor a legkisebbek, az óvodások számára is tartanak előadásokat. „Játékos módon mutatjuk be a méhek világát. Elmeséljük, hogyan élnek, mit és hogyan gyűjtenek, ki a királynő, és milyen mézfajták léteznek. Az előadások része a mézkóstolás, valamint a méhészruha felpróbálása is, ami mindig nagy élményt jelent. Kiemelt figyelmet fordítunk arra is, hogy a gyerekek ne féljenek a rovaroktól. Megmutatjuk például, hogyan kell szakszerűen eltávolítani egy fullánkot, és elmagyarázzuk a hozzá kapcsolódó anatómiai részleteket. Arra is kitérünk, hogy a méz mire jó, hogyan segít például megfázás esetén, vagy hogy nem szabad forró teába tenni, mert elveszíti a jótékony hatását. Ugyanakkor beszélünk a propolisz és a virágpor pozitív hatásairól is, valamint a beporzás fontosságát is játékosan szemléltetjük – elmagyarázzuk, hogyan segítik a méhek a gyümölcsfák termését” – részletezte a nagykárolyi méhész, aki Szatmár megyében vezeti a foglalkozásokat, amelyek egyébként Bihar megyében is zajlanak Nagy László falugazdásznak köszönhetően. Kiss Attila a mézfogyasztást népszerűsítő, idén elindított családi kezdeményezésükről is beszélt. „Mivel saját méhészetünk van, pontosan látjuk, milyen nehézségekkel küzdenek a méhészek – például az értékesítés terén. Ezért döntöttünk úgy, hogy gasztronómiai irányból is próbáljuk közelebb hozni az emberekhez a mézet. Elsőként egy desszerttel kezdtünk: saját mézünket használtuk fel egy házi tiramisú (olasz desszert – szerk. megj.) elkészítéséhez” – magyarázta a falugazdász. Rámutatott, már közel hét éve foglalkoznak méz ízesítésével is, melynek az volt az alapja, hogy két gyermekük eleinte nehezen barátkozott meg a természetes édesség ízével. Ma már 32

FOTÓ: APIZUKI NATURAL PRODUCT FACEBOOK-OLDALA

A gyerekeknek elmesélik, hogyan élnek a méhek, mit és hogyan gyűjtenek, ki a királynő, és milyen mézfajták léteznek

fajta ízesített mézük van: ezek között vannak gyümölcsös változatok – például málnás, szedres –, sós karamellás, de olyan különlegességek is, mint a chilis méz. Készítenek gyógynövényes változatokat is, amelyek kifejezetten légúti vagy megfázásos panaszokra ajánlottak. „Az volt célunk, hogy a gyerekek könnyebben elfogadják és megszeressék a mézet, most pedig felnőttek felé is nyitunk. Ezért is kezdtük el a látványfőzéseket. A tiramisú után következő alkalommal húsételekhez fogunk mézet felhasználni, majd a sajtok kerülnek sorra – azt fogjuk bemutatni, milyen sajtokhoz milyen méz illik leginkább, hogyan erősítik fel egymás ízét. Ez egy új, kísérleti jellegű kezdeményezés, de már az első alkalom is nagyon jól sikerült: közel 60 érdeklődő vett részt rajta. Bízunk benne, hogy a következő főzések is hasonló érdeklődést váltanak ki” – részletezte a méhész. Hozzátette, minden eseményt meghirdetnek az ApiZuki Natural Product nevű Facebook-oldalukon. Kiss Attilától azt is megkérdeztük, hogy méhészeti szempontból hogyan értékeli az idei évet. Mint mondta, sajnos ez egy gyenge év volt, hiszen a gyümölcsfák virágzása idején hideg és esős idő nehezítette a méhek munkáját.

B. L. J.

Inkább esőköpenyben, mint autóval az iskolába

Számos székelyföldi helyszínen megszervezik a Lábbusz mozgalmat: a kisebb gyerekeket önkéntes felnőttek kísérik iskolába: egyrészt mindenkinek jó a mozgás, másrészt tehermentesítik így a reggeli forgalmat is. A program 2021-ben indult Sepsiszentgyörgyön, azóta más városok is kedvet kaptak hozzá.

Lassan öt éve indult útjára a székelyudvarhelyi Lábbusz. A mozgalom indulásáról és azóta növekvő sikeréről kérdeztük a szervezőt, Simon Mária Tímeát, a székelyudvarhelyi Művelődési Központ igazgatóját, valamint Jakab Zoltánt, a Dr. Palló Imre Művészeti Líceum történelemtanárát, a Lábbusz önkéntesét. Interjúalanyaink nemcsak a kezdetekről és a Lábbusz működéséről beszéltek, de arról is, hogy miként motiválja a mozgalom a gyerekeket.

A gyalogos közlekedést választó gyerekek a visszajelzések alapján az iskolában frissebbek, nemcsak úgy beesnek az autóból az osztályterembe nyolc óra előtt egy-két perccel, hanem el-sétálva az iskolába, már az úton felébrednek.

– Öt éve indult útjára Székelyudvarhelyen a Lábbusz, amelynek köszönhetően rengeteg gyermeket kísérek gyalog iskolába az önkéntes „buszsofőrök”. Honnan jött a Lábbusz ötlete? Mit jelent ez a kifejezés, illetve mit foglal magába ez a mozgalom?

– **Simon Mária Tímea:** A székelyudvarhelyi Művelődési Központ (intézményünk jogelődje a Művelődési Ház), a koordinátora és működtetője a székelyudvarhelyi Lábbusz-programnak. Az ötlet nem a miénk, a sepsiszentgyörgyi önkormányzat indította el a programot, ha jól emlékszem, a

2020–2021-es tanév végén, májusban, mi a 2021–2022-es tanévben kezdtük el működtetni a „buszjáratokat” a polgármesteri hivatal támogatásával. Úgy gondolom, hogy a sikeres és jó példákat nem szégyen átvenni, így tettünk mi is, amikor a sepsiszentgyörgyiek után másodikként elindítottuk a programot, és külön öröm, hogy azóta sok székelyföldi és a Székelyföldön túli város is bevezette ezt a „zöld szolgáltatást”. A Lábbusz program elsősorban a gyalogos iskolába járást szorgalmazza, hogy minél több gyerek és szülő válassza autó helyett a testmozgást is jelentő közlekedést. Hentente megszervezzük a járatokhoz az önkéntes csapatokat. Az állandó önkéntesek mellett igyekszünk minden hétre új közösségeket, szervezeteket, intézményeket bevonni, hogy legyenek egy hétre a Lábbuszok önkéntes „sofőrjei”. Jelenleg a központi iskolákba vezetik el a gyerekeket, ezek a tanintézetek: Tompa László Általános Iskola, Dr. Palló Imre Művészeti Líceum, Tamási Áron Gimnázium, Benedek Elek Pedagógiai Líceum, Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium. Tavaly volt egy járatunk az Orbán Balázs Iskolába is, reméljük, hogy az iskola felújítása után a programot is újra tudjuk indítani, mivel nagyon sok gyerek csatlakozott hozzánk. Természetesen nyitottak vagyunk más iskolákhoz is járatot indítani, mindig jelezzük a művelődési központ közösségimédia-felületein, hogy várjuk a jelentkezőket. Jelenleg három járatunk van, összesen közel hatvan gyerek választja naponta a Lábbuszt.

– **Jakab Zoltán:** Szülőként, önkéntesként, tanárként, valamint önkormányzati képviselőként is azt látom, hogy igenis mutatkozik igény a Lábbuszra

Székelyudvarhelyen. A szülők nagy része örül, ha biztonságban, szervezeten juthat el a gyermeke az iskolába, különösen reggelente, amikor nagy a forgalom. Valamint egy kis terhet is leveszünk a vállukról. Leginkább a kisebb gyerekek, főként az előkészítő és 1–4. osztályosok vesznek részt a reggeli sétákban, ők még lelkesek, szeretik

Reggelente hihetetlenül sok és sokféle beszélgetés zajlik, a Hupikék Törpikék-figuráktól a foci- vagy épp kézilabdaedzés ecsetelésén keresztül a Barbie babák hajfonatának elkészítéséig. Fontos, hogy a gyerekek ne érezzék kötelességnek, hanem napindító élménynek.

a közösséget, a beszélgetéseket útközben. A nagyobbak már önállóbbak, sokszor egyedül vagy barátaikkal mennek inkább. De azért csatlakozik hozzánk néhány 5–8. osztályos gyerek is, jellemzően a kisebb gyerekek testvérei.

– *Hogyan fogalmaznák meg, mik a fő célkitűzései a mozgalomnak?*

– **Simon Mária Tímea:** Azt már a kezdetektől tudtuk, hogy nem tudjuk szignifikánsan csökkenteni az autók számát a reggeli csúcsforgalomban, de nem is ez volt a legfontosabb célunk. Habár nem titkoljuk, bízunk benne,

hogy főleg most a sok útjavítás miatt egyre többen fogják a Lábbuszt választani gyerekeiknek, mint a forgalomban való rostokolást. A cél, hogy a gyaloglásnak köszönhetően elkezdődjön az egészségesebb életmódra nevelés és a közösségépítés, hiszen mindenik járaton szoros barátságok alakultak ki, a gyerekek szívesen mesélnek a felnőtteknek

reggelente. A székyudvarhelyi intézmények számára is új típusú lehetőség a bemutatkozásra, a gyerekek számára pedig lehetőség, hogy megismerjék a házárokat, a csendőrséget, helyi rendőrséget mint önkéntes Lábbusz-sofőröket. De vezetett már Lábbuszt a polgármester, alpolgármester és az önkormányzati képviselők is, a polgármesteri hivatal

munkatársai is. Ugyanakkor öröm számunkra, hogy különböző egyesületek, mint az Udvarhelyi Fiatal Fórum, vagy az UIET (Udvarhelyszéki Ifjúsági Egyeztető Tanács) és magáncégek alkalmazottjai is voltak már a sofőrjeink. A gyalogos közlekedést választó gyerekek a visszajelzések alapján az iskolában frissebbek, nemcsak úgy beesnek az autóból az osztályterembe nyolc óra előtt egy két perccel, hanem elsétálva az iskolába, már az úton felébrednek.

Jakab Zoltán: A Lábbusz segítségével a gyerekek biztonságosan, közösségben jutnak el az iskolába. Ugyanakkor fontos nevelési szerepe is van: megtanítja a gyerekeket a közlekedési szabályokra, a pontosságra, a rendszerességre, és arra, hogy a gyaloglás nemcsak hasznos, hanem kellemes is lehet. Emellett hozzájárul a környezettudatos gondolkodás kialakításához, hiszen kevesebb autó jár az iskolák környékén.

– Miként lehet motiválni a gyerekeket a reggeli gyaloglásra?

– **Simon Mária Tímea:** A gyerekek egy pontgyűjtő füzetben apró Lábbusz-tappancsokat kapnak egy-egy utazásért és ha összegyűl tíz tappancs, akkor kis meglepetéseket kapnak elismerésként. De az is jellemző, hogy az önkénteskedést vállaló intézmények adnak ajándékot.

– **Jakab Zoltán:** A gyerekeket leginkább közösségi élménnyel és kis ajándékokkal (talán nevezhető inkább kis figyelmességnak) lehet motiválni. Először talán a pontgyűjtés élménye, a heti kis figyelmességre való várakozás szívpantja be őket, majd utána a közösségi élmény. Reggelente hihetetlenül sok és sokféle beszélgetés zajlik, a Hupikék Törpikék-figuráktól a foci- vagy épp kézilabdaedzés ecsetelésén keresztül a Barbie babák hajfonatának elkészítéséig minden elhangzik. Fontos, hogy ne érezzék kötelességnek, hanem napindító élménynek. Sokszor az is elég motiváció, hogy a barátaikkal együtt mehetnek iskolába, nevetgélve, beszélgetve.

– Milyen visszajelzések érkeznek a szülőkől, pedagógusoktól, akár a diákoktól a Lábbusszal kapcsolatosan?

– **Simon Mária Tímea:** A lábbuszos gyerekek szüleivel jó a kapcsolatunk, belőlük áll az állandó önkéntes kis csapat is, akik mindig minden körülmények között jelen vannak.

– **Jakab Zoltán:** Nagyon sok pozitív visszajelzést kapunk. A szülők hálásak, mert tudják, hogy gyermekeik biztonságban vannak, és nem kell minden reggel autóval vinni őket. A gyerekek pedig sokszor mesélik, hogy mennyire kedvelik a reggeli sétákat, számukra ez egy kis közösségi kaland. Vannak, akik már előző este készülnek rá, nehogy lemaradjanak a „buszról”. Volt olyan gyerek is, aki azt mesélte, hogy nem akarták engedni a szülei az eső miatt, de ő szívesen jött inkább esőköpenyben, mint autóval.

– *Tanárként miért vállalja napi rendszerességgel az önkéntességet? És hogyan látja: az elmúlt évekhez képest miben fejlődött a mozgalom?*

– **Jakab Zoltán:** Negyedik éve, hogy állandó önkéntes vagyok, ez nekem szívügyem. Tanárként úgy érzem, ezzel is példát mutathatok: hiszen így nemcsak beszélünk az egészséges életmódról és a felelős közösségi viselkedésről, hanem nap mint nap meg is éljük. Az elmúlt évek alatt a Lábbusz sokat fejlődött: jobb a szervezés, ugyanakkor nagyon jó közösségi alkalmakat szervez a Székelyudvarhelyi Művelődési Központ (közös adventikoszorú-készítés, húsvétitójás-festés), így egyre több az önkéntes. A lelkesedés nem csökkent. Alaposabban csak a mi csapatunkat meg a Csereháti csapatot ismerem, de mindkét csapatban nőtt a gyerekek száma. Természetesen esnek ki időről időre résztvevők, akár ideiglenesen, akár azért, mert ők már „túl nagyok”, de mindig vannak újabb csatlakozók, főleg tanév elején.

– **Simon Mária Tímea:** Minden évben igyekszünk újítani valamit, a tavalyi szülői kérésre elindítottunk egy új járatot, idén az ötéves évforduló kapcsán minden központi iskolába járó gyerek kapott egy-egy lábbuszos pontgyűjtő könyvecskét, ezzel is ösztönözzük őket a csatlakozásra.

– **Jakab Zoltán:** Úgy gondolom, fent lehet tartani a Lábbusz működését, főleg, ha megmarad a Székelyudvarhelyi Művelődési Központ támogatása és szervezése, a közösségi összefogás és a lelkes önkéntesek. A Lábbusz működéséhez nem kell sok pénz, csak elhivatott emberek (külön köszönet állandó önkéntes társamnak, Melindának), akik

hisznek abban, hogy értékes a mozgalom. Jó lenne, ha még több szülő és pedagógus bekapcsolódna, mert ez valóban példaértékű kezdeményezés.

JAKAB MÓNIKA

jakabmonika940206@gmail.com

Lovas Manó Klub: játékos fejlődés egészen kicsi kortól

A Lovas Manó Klub célja, hogy a gyermekekben belső egyensúly, önbizalom és érzelmi stabilitás alakuljon ki – miközben a lovaglás alapjait is szinte észrevétlenül elsajátítják. A kolozsvári Szilaj Lovastanyán működő program ötletgazdája, Székely Anna elmondta, mindig is szeretett a legkisebbekkel foglalkozni, és úgy érezte, hiányzik egy olyan program, amely kifejezetten az óvodás korosztály számára teszi elérhetővé a lovas élményt. Célja az volt, hogy már egészen kicsi kortól megtapasztalhassák a gyermekek az önbizalmat, a figyelem és együttműködés fontosságát, illetve a lóval való harmonikus kapcsolatot. „A Lovas Manó Klub másfél éve, 2024 márciusában indult el a Szilaj Lovastanyán, és azóta is folyamatosan fejlődik, bővül. A foglalkozásokat pszichológusként magam vezetem, azonban ez nem egyszemélyes munka – több segítő és kolléga is részt vesz a programok lebonyolításában. Egy ilyen foglalkozás mindig csapatmunka, hiszen a ló, a gyermek és a kísérők együttműködése adja meg azt a biztonságos, szeretetteljes közeget, amelyben a kicsik igazán felszabadultan fejlődhetnek” – magyarázta a klub alapítója.

Mint kifejtette, a Lovas Manó Klub teljesen más szemléletben működik, mint a hagyományos lovas oktatás: itt a hangsúly nem a technikai tudás korai megszerzésén, hanem a játékos, élményalapú ismerkedésen van. „A gyermekek végig játszanak a nyeregben, különböző eszközök segítségével, miközben természetes módon fejlődik az egyensúlyérzékük, a koordinációjuk, valamint megtanulják, hogyan kell figyelniük a lóra és saját testükre egyszerre. A játékok során a gyermek nemcsak a lovat, hanem önmagát is megismeri – azt, hogy mire képes a lovon ülve, hogyan tud biztonságban együttműködni egy ekkora állattal, és milyen érzés, amikor a lóval közösen, egymásra hangolódva mozognak” – részletezte a kolozsvári pszichológus.

Arra a kérdésünkre, hogyan fogadják a lovak a legkisebbeket, miként alakul ki a kapcsolat állat és gyermek között, azt felelte, nagyon fontos, hogy milyen lovakkal dolgoznak, hiszen nem minden ló való kisgyerekek mellé. „Jelenleg két terápiás lovunk van, akik rendkívül szelídek, nyugodtak és türelmesek – kifejezetten gyermekbarát természetűek. Ezek a lovak végtelenül csendesek, engedékenyek, és magas fokú empátiával reagálnak a gyermekekre, így a balesetveszély is minimális. A legtöbb kisgyermek már az első alkalom után kötődni kezd: simogatják, nevükön szólítják, etetik a lovakat – ami a törődés és bizalom első jele. A rendszeresen járó gyermekek és a lovak között hamar kialakul egy mély, bizalmi kapcsolat, amely a barátsághoz hasonlítható. A ló is megismeri a gyermeket, reagál a hangjára, mozdulataira, és együttműködésük egyre természetesebbé válik” – mutatott rá a szakember. Hozzátette, még a félénk, szorongó vagy dackorszakos gyermekek is megtalálják a közös

FOTÓ: LOVASMANÓ KLUB/FACEBOOK-OLDAL

A lovaglás jótékony hatásai. A gyermekeknek természetes módon fejlődik az egyensúlyérzékük

hangot a lóval – a legfontosabb, hogy érezni tudják egymást. Arra kérdésünkre, hogy milyen korosztálynak ajánlják a lovaglást, illetve van-e felső korhatár, vagy akár felnőttek is csatlakozhatnak a kezdő programokhoz, azt válaszolta, bárki elkezdheti a lovaglást korhatár nélkül, hiszen minden szolgáltatásuk személyre szabott, így a teljesen kezdők is biztonságban érezhetik magukat. „A tanulás lépésről lépésre, oktatók segítségével történik, a lovaink pedig barátságosak és nyugodtak, így ideális partnerek mindenkinek – legyen szó gyermekről, kamaszról vagy felnőttéről, aki most ül először lóra. A Lovas Manó Klub a 3–7 éveseknek szól, míg a lovas oktatás 7–14 éves kor között zajlik karámban, játékos, de már strukturáltabb formában. Tinédzseres és felnőttek számára szintén kínálunk karámos lovas oktatást, valamint lovas túrákat mezőn és erdőn, főként 14 éves kortól. Emellett lovas terápiás foglalkozásokat is tartunk, amelyre már 4 éves kortól várjuk a gyermekeket” – részletezte a kincses városi létesítmény munkatársa.

B. L. J.

Interaktív találkozás a medvekérdéssel

Hogyan élhetünk együtt biztonságosan a medvékkel, miközben megőrizzük a természet értékeit? – erre a kérdésre kereste a választ az a tusnádfürdői fesztivál, amely interaktív formában hozta közelebb a környezetvédelem témáját a fiatalokhoz. Az őszi szünet előtti napokban negyedik alkalommal rendezték meg a TusnadEcoBear fesztivált, amelyen közel ötszáz diák vett részt Hargita és a szomszédos Kovászna megyéből.

Kozma-Kis Emese főszervező elmondta, hogy a Zöld hét programsorozatához kapcsolódó esemény egyik fő célja az volt, hogy a gyerekek ne csupán veszélyforrásként tekintsenek a medvére, hanem mint a helyi természeti örökség értékes részére. A játékos előadások, látványos tudományos bemutatók és kreatív kézműves foglalkozások révén a Project Bag Egyesület által szervezett fesztivál mára a térség egyik legfontosabb környezeti nevelési rendezvényévé vált.

A szervezők szerint az oktatás elengedhetetlen alapja az ember és medve biztonságos együttélésének, ezért is kiemelten fontos, hogy a diákok élményszerű módon találkozzanak a természetvédelemmel. A program egyik legnépszerűbb előadását a tusnádfürdői intervenciók csapata állatorvosa, Szász István tartotta, aki arról beszélt, hogyan dolgoznak nap mint nap azért, hogy a medvék ne közelítsék meg a lakott területeket, hanem az erdőben maradjanak. A látogatóközpontban szervezett foglalkozások pedig azt mutatták be, hogyan előzhető meg a konfliktusok, és mit tehet a közösség annak érdekében, hogy az együttélés ember és medve között valóban békés legyen.

Színes programokon keresztül ismerkedtek a medvekérdéssel

Kozma-Kis Emese főszervező kiemelte, hogy a TusnadEcoBear fesztivál

szakmai és közösségi együttműködésekre épít: az eseményen több intézmény és szervezet is részt vett, mind hozzájárva valamit a környezeti nevelés sokszínű palettájához. Előadást tartott többek között Máté István, a csíkszeredai Sapientia Egyetem oktatója, míg a Zöld Székelyföld Egyesület a Hangyasuli programmal, a Vöröskereszt önkéntesei elsősegély-oktatással, a Sportiskola pedig a biatlon sportág bemutatásával gazdagította a programkínálatot.

Tusnádfürdő példája azt mutatja, hogy helyi összefogással és tudatos menedzsmenttel lehetséges a medveproblémák mérséklése. A városban az elmúlt öt évben több mint ötszáz beavatkozást hajtott végre az intervenciók csapata.

A helyi vállalkozók is aktívan bekapcsolódtak: a Megoldó Pont barkácsfoglalkozásokat szervezett, Csomortáni Gál Judit pedig nemezeléssel várta a gyerekeket, akik medvés és helyi motívumokat megjelenítő alkotásokat készíthettek. A Csíkszeredai Kutatóintézet három látványos kísérlettel érkezett, amelyek a természet megismerésére és a tudományos kíváncsiság felébresztésére ösztönöztek a diákokat.

„A fesztivál szellemiségét leginkább a Tusnad Eco Cave programunk testesítette meg: ez egy állandó kiállítás és előadás, ahol Tusnádfürdő történetét az ember-medve együttélés szemszögéből mutatjuk be, és ismertetjük azokat

a megelőzési eszközöket, amelyekkel elkerülhetők a konfliktusok” – fogalmazott Kozma-Kis Emese. Hozzátette, a szervezés során tudatosan törekedtek arra, hogy a tanulás és a szórakozás egyensúlyban legyen, hiszen a cél az volt, hogy a természetvédelemről való ismeretszerzés élményszerű formában történjen.

A főszervező elmondta, hogy a rendezvényről rendkívül pozitív visszajelzéseket kaptak mind a pedagógusok, mind a diákok részéről. Sok iskolai csoport a Zöld hét vagy az Iskola másként hét keretében érkezett, és örömmel fogadták, hogy a fesztivál ingyenesen kínált tartalmas, nevelő jellegű programokat. „A tanárok gyakran panaszkodnak arra, hogy nehéz elérhető árú, mégis minőségi zöld programokat találni a diákok számára. Mi ezért is törekszünk évről évre támogatókat bevonni, hogy a fesztivál mindenki számára hozzáférhető maradjon” – hangsúlyozta.

Hozzátette, már tervezik a rendezvény következő kiadását, szeretnék, ha a jövőben is megmaradna a TusnadEcoBear fesztivál alapfelépítése és szellemisége, ugyanakkor folyamatosan azon gondolkodnak, miként tehetnék még színesebbé és gazdagabbá a programkínálatot. „Felmerült például, hogy a jövőben művészeti alkotópontot is kialakítanánk, ahol fotósok, grafikusok vagy festők bevonásával a természet és a művészet kapcsolatát is megmutathatnánk. Ezek még ötletszinten vannak, de az irány egyértelmű: évről évre fejlődni szeretnénk” – fogalmazott.

A főszervező hozzátette, további céljuk a különböző korosztályok megszólítása is. Az idei kiadás elsősorban az 5–8. osztályos diákokat célozta, de a csapat Erasmus-program keretében már dolgozik olyan oktatási anyagon, amelyekkel líceumi és egyetemi

hallgatókat is bevonnának a környezeti nevelésbe: a középiskolásoknak egy strukturált oktatási programot terveznek bemutatni, míg az egyetemistáknál inkább terepgyakorlatok formájában szeretnék átadni a tudást.

Más perspektívából az ember-nagyragadozók kapcsolata

A fesztivál visszatérő résztvevői között idén is ott volt a csíkszentimrei Arany János Általános Iskola, amelynek 6–8. osztályos diákjai már az első TusnádecoBear óta aktív látogatói az eseménynek. Az iskola pedagógusa, András Éva tanárnő szerint a fesztivál mára nem csupán egy színes, játékos program, hanem a környezeti nevelés szerves részévé vált az intézmény életében.

„A mi környékünkön a medvéhez sokan félelemmel viszonyulnak, mert kevés a pozitív élmény. Éppen ezért tartom rendkívül fontosnak, hogy a diákok olyan rendezvényeken vegyenek részt, ahol más szemszögből is megismerhetik ezt az állatot” – mondta András Éva. Hozzátette, a tusnádfürdői intervenciók csapat állatorvosának előadása például azt is megmutatta, hogy a felmerülő problémákra léteznek működő, humánus megoldások. „Itthon gyakran csak a veszélyről és a károkról hallanak a gyerekek, itt viszont megtapasztalják, hogy az ember-medve együttélés lehetséges, és közös felelősségünk is” – tette hozzá.

A tanárnő szerint a fesztivál legnagyobb értéke abban rejlik, hogy a gyerekek nemcsak hallanak a természetvédelemről, hanem gyakorlati tudást is szereznek. „Nem elméleti példákat hallgatnak, hanem konkrétan megtanulják, hogyan kell viselkedni, ha kirándulás közben medvével találkozunk, mit tehet egy közösség a medvekárok megelőzéséért, vagy hogyan működik egy vilánpásztor és az intervenciók csapat” – részletezte.

Tapasztalatai szerint a fesztiválon szerzett ismeretek nem maradnak az iskola falai között. A diákok – akik közül többen a Junior Ranger nemzetközi természetvédelmi program tagjai – a kirándulások során sokkal tudatosabban viselkednek az erdőben: figyelnek a zajkeltésre, a hulladékra, és felelősebben viszonyulnak a természethez.

FOTÓK • TUSNÁDECOBEARFEST

A Vöröskereszt szervezésében az elsősegélynyújtásról is tanulhattak a medvefesztiválra látogatók

Sok diák számára igazi élményt jelentett a Solyomkőre vezető túra

Csíkszentimrei diákok: „Ez egy klassz és érdekes nap volt”

A csíkszentimrei Arany János Általános Iskola diákjai idén is élményekkel telve tértek haza a tusnádfürdői medvefesztiválról. A nyolcadikos Bocskor Eszter szerint a nap minden perce élvezetes volt, különösen a csapatjátékok és a Hangyasuli állomás. „Nagyon tetszettek a programok, főleg amikor Lorival csapatos feladatokat csináltunk. Jó volt, hogy nemcsak tanultunk, hanem közben sokat nevtünk is” – mesélte.

Balló Krisztina, hetedikes tanuló, a laboros kísérleteket emelte ki kedvenc élményként. „Minden foglalkozás

érdekes volt, de a kémiai rész tetszett a legjobban. Izgalmas volt, hogy mi magunk is kipróbálhattuk a kísérleteket, nem csak néztük. Jövőre is szívesen visszatérnénk” – mondta.

A szintén nyolcadikos Barcsa Melinda Pálma arról írt, hogy sok újat tanult a medvékről és a természetvédelemről. „Bár voltak kihívások, nagyon élveztem a csapatmunkát. Jó volt megtapasztalni, hogy a tanulás is lehet ennyire élményszerű. Szívesen visszatérnénk, mert ez egy klassz és érdekes nap volt” – fogalmazott. A hetedikes Pál Dóra számára a nap legemlékezetesebb része a lövészet és a Solyomkőre tett túra volt: „Nekem

nagyon tetszettek ezek a foglalkozások. A játékok közül a lövészet tetszett a legjobban, de a kirándulás is élvezetes volt. Sok mindent megtudtunk a helyről, és közben jól éreztük magunkat” – árulta el. Bálint Emília, szintén hetedikes diák, hasonló élményekről számolt be. „A tegnapi nap nagyon jól telt, és minden tetszett. A legjobb a laboros rész volt, de az is szuper volt, amikor puskával lőttünk. Remélem, jövőre is elmehetünk” – mesélte. A hatodikos Keresztes Rozália részletesen felidézte a nap eseményeit. „Négy különböző foglalkozáson vettünk részt. Nekem a biatlonos lövészet tetszett a legjobban, de kipróbáltuk a türelemjátékot és a villanypásztor-átlépős feladatot is. Felfedezhettük a kémia világát, bogarakat és leveleket vizsgáltunk mikroszkóp alatt. A medvebefogásról szóló bemutató is nagyon érdekes volt” – mondta.

Bálint Ákos a csapatos játékokat és a Hangyasuli feladatait emelte ki. „A hangyatorzsból oldottuk meg a feladatokat, és jó volt, hogy tanulás mellett játszhatunk is. Senki sem unatkozott, mindenkinek jutott valami izgalmas program” – mondta lelkesen.

A nyolcadikos Szántó-György Balázs számára a bemutatók és a kézműves programok voltak a legérdekesebbek. „Láttuk, hogyan zajlik egy medvével való beavatkozás. Nekem a kémiai kísérletek és az íjászat is nagyon tetszett. Minden szuper volt, biztosan visszamennék” – tette hozzá. A hetedikos Csiszér Zsombor a Súlyomkörre vezető túrát tartotta a nap csúcspontjának. „Szeretek túrázni, és gyönyörű volt a kilátás a csúcsról. A foglalkozások közül a nemezelés volt a kedvencem. Jó érzés volt, hogy ennyi mindenben kipróbálhattuk magunkat” – mondta.

Kolumbán Áron hatodikos diák, szintén a túrát emelte ki. „Nagyon megérte az élmény és a szép táj miatt. Amikor visszaértünk, még kipróbálhattuk a sílövészetet is. Remélem, még lesz ilyen program, mert ez egy felejthetetlen nap volt” – fogalmazott. A hetedikes Péter Zalán inkább a laboros és biatlonos tevékenységeket választotta. „Érdekelt, mi lesz a foglalkozásokon. Volt kémiai labor, biatlon, mentős részleg is. A lövészet volt a legizgalmasabb, de közben sok új dolgot tanultunk is” – mesélte.

A hatodikos Lukács Boglárka szerint a nap egyszerre volt tanulságos és

Feladatlapok, csapatverseny a medvefesztiválon. Játékosan tanulhattak a diákok arról, hogyan kerülhetők el a konfliktusok a nagyvadakkal

szórakoztató: „Nekem a tudományos része és amikor Lorival voltunk, tetszett a legjobban. Örülök, hogy tanulhattunk is, de közben jól szórakoztunk” – tette hozzá. Kencse Sugárka, szintén hatodikos, a programok sokszínűségét és a szervezők figyelmességét emelte ki. „A medvefesztivál nagyon jó és izgalmas volt. Kipróbálhattuk a biatlonlövészetet, a mikroszkópos vizsgálatot, a nemezelést, és még a Súlyomkörre is felmászhattunk. A szervezők nagyon kedvesek voltak, és nem hagyták, hogy unatkozzunk” – mesélte.

Nemzetközi konferencia a medvegondokról

A TusnadEcoBear fesztivállal egy időben konferenciát is szerveztek, melynek központi témája pedig a barna medvével való együttélés volt. A rendezvényen 18 ország – köztük Norvégia, Szlovénia, Hollandia és Mexikó – kutatói, természetvédői és újságírói vettek részt. Bár a román környezetvédelmi minisztérium és a vadásztársaságok képviselői távol maradtak, a konferencia nemzetközi jelentőségű esemény volt, amely a tudományos, szakmai és társadalmi párbeszédet kívánta előmozdítani a nagyragadozók és emberek közötti konfliktusok csökkentésében.

Imecs István főszervező, halbiológus elmondta, Tusnádfürdő példája azt mutatja, hogy helyi összefogással és tudatos menedzsmenttel lehetséges a

medveproblémák mérséklése. A városban az elmúlt öt évben több mint ötszáz beavatkozást hajtott végre az intervenció csapat, miközben a RoAlert-riasztások száma 237-ről mindössze 7-re csökkent. A sikert az átgondolt intézkedések alapozták meg: medvebiztos hulladéktárolók beszerzése, a gyümölcsfák eltávolítása a közterületekről, oktatási és közösségi programok, valamint a helyiek bevonása a döntéshozatalba. Az eredmény: a településen kézzelfoghatóan javult az emberek biztonságérzete és a természethez való viszonyuk.

A konferencia arra is rá kívánt mutatni, hogy a természetvédelem nem csupán szakmai feladat, hanem társadalmi és kommunikációs kihívás is. A hiteles tájékoztatás hiánya miatt külföldön sokszor torz kép él Románia medvehelyzetéről – a médiában főként támadásokról és konfliktusokról esik szó, miközben a sikeres együttélési modellek ritkán kapnak figyelmet.

A Project Bag Egyesület szervezte rendezvények a Tusnádfürdő és környéke ökoturisztikai desztináció menedzsmentjének részeként jöttek létre, amelyhez hozzátartozik a Szent Anna-tó, a Mohos- és Súlyomkő-rezervátum, valamint több környékbeli település. A program célja egy fenntartható ökoturisztikai térség kialakítása, amely védi a természeti és kulturális örökséget.

D. SZ.

Háttérbe szorulóban a kémia mint iskolai tantárgy

Bár fontos és szép tantárgy a kémia, egyre kevesebb középiskolás diák tulajdonít neki fontosságot. Ez azzal is magyarázható, hogy az utóbbi években jelentősen megcsappant a gyógyszerészeti egyetemre felvételizők száma. A miértre három, Erdély különböző elit iskolájában tevékenykedő (vagy onnan nyugdíjba vonult) kémiatanárnál kerestük a választ.

A Marosvásárhelyi Emil Palade Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány és Technológiai Egyetem gyógyszerészeti karára az idén nyáron mindössze 15-en felvételiztek: öten román tagozatra és tízen a magyarra. Mindannyian kiválóan teljesítettek és bejutottak, de a 70-ből 55 hely betöltetlen maradt. Az őszi pótfelvételi és az orvosiról kiesettek átiratkozása

A mai, korszerűen berendezett, tetszetős gyógyszerértáraknak nincs meg minden olyan részlege, amelyet valamikor a nagykönyv előírt. Hiányzik például a receptkészítéshez szükséges receptúra. A patikákból eltűntek a helyben készített termékek.

valamelyest javította a statisztikát. Ezzel együtt azonban világossá vált, hogy a gyógyszerészeti szakma nagyon kevesek számára vonzó. Mindez nem marosvásárhelyi, hanem országos jelenség, hisz a többi egyetem sem büszkélkedhet

lényegesen jobb számadatokkal. Pedig az érettségi vizsgát követően, valamikor csak a kiváló (és általában otthonról jól „elindított”) tanulóknak adatott meg, hogy egy többnapos, kemény felvételi után bejussanak az ország valamelyik orvosi egyetemének gyógyszerészeti fakultására. A versengés óriási volt: egy helyre öten-haton, de olykor akár tízen is jelentkezhetek. Ma már az is „szép időknék” számít, amikor ketten-hárman versengtek egy helyre.

Úgy tűnik, a szakma devalválásával végleg búcsút kell intenünk annak a korszaknak, amikor presztízskérdést jelentett gyógyszerésznek lenni, hisz a fehér köpeny felöltése nemcsak jó fizetést jelentett, a társadalom felső rétegeibe való belépéssel is társult.

Egy ideje mintha elvágták volna a filmet

A Tamási Áron nevét viselő székelyudvarhelyi gimnázium kémia szakos tanára, Horváth Rozália szerint az egész olyan, mintha hat-hét évvel ezelőtt elvágták volna a filmet; azóta szinte egyetlen tanítványa sem akar a gyógyszerészetre felvételizni. A diákok azzal hárítanak, hogy öt év kemény egyetemi tanulás után nem akarnak diplomás bolti eladók lenni. „Próbáltam elmagyarázni,

hogy nem éppen így van, a gyógyszerészeti szakmának megvannak a maga szépségei. Azzal szoktam őket lelkesíteni, hogy a kémia, bár nehéz, nagyon szép tananyag. Mint ahogyan a gyógyszerészeti mesterség is. Kiszámíthatósága miatt főként a lányoknak, akiknek melegebb szívvel tudom ajánlani, mint az orvosit” – mondja a székely anyaváros legszínvonalasabb középiskolájának pedagógusa. Horváth Rozáliának már csak azért is fáj a jelenlegi helyzet, mert hajdanán ő gyógyszerész szeretett volna lenni, de az általa nem annyira kedvelt biológia áthúzta a számításait. Belátja, nem könnyű a gyógyszerészeti szak, de azon családtagjai és ismerősei, akik ezt választották, nem bánták meg. Mint ahogyan azon tanítványai sem, akiket ő készített fel az egyetemre. „Utoljára mintegy négy évvel ezelőtt fordult elő, hogy a Tamásiból valaki a gyógyszerészetre felvételizzen. Akkor mindhárman bejutottak. Azóta, bárhol is reklámoznám a marosvásárhelyi egyetemet, senkit nem sikerül meggyőzőnöm” – sajnálkozik a tanárnő, aki azon is csodálkozik, hogy ilyen körülmények között miként sikerül fenntartani a fakultatást.

Azok is váltanak, akik elvégezték az egyetemet

A beszercei Levei Edit nyugdíjas pedagógusként segíti a magánórára járó diákokat. Valamikor a helyi legjobb középiskolákban, az Andrei Mureșanu magyar tagozatán és a Liviu Rebreanu német osztályaiban tanított. Amikor meg szükség volt, a román diákokat is oktatta. Jól emlékszik arra az időszakra, amikor a gyógyszerészeti fakultásokon legalább három és fél jelentkező volt egy helyre.

Az országos tantárgyverseny, az érdeklődés tükörképe

Sok mindent elárul a legutóbbi országos kémia tantárgyverseny végeredménye. Míg az április végén Jászvásáron szervezett olimpiász döntőjén 83 nyolcadikos diák vett részt, addig a tizenkettedikesek közül mindössze 27-en jutottak a fináléba. Előbbieknél a lehetséges százból 83,70 pontot gyűjtött be az első helyezett, az érettségi előtt álló végzős diákoknál a legjobban teljesítő mindössze 70,35 pontot ért el.

„Ma már csak az orvosira készülő diákok járnak magánórákra, a gyógyszerészeti-re felvételizőknek elegendő az, amit az iskolában tanulnak, azzal is besétálnak az egyetemre” – állítja. Hozzáteszi: volt olyan diákja, aki nem jutott be az orvosira, és átiratkozott a gyógyszerészeti-re. Egy év múlva újra próbálkozott, és sikeresen felvételizett. Mint mondja, az egykori tanítványai között akad olyan gyógyszerész is, aki időközben doktorált; ezzel szemben a mai végzősök közül csak azoknak vonzó a szakma, akik tudnak angolul vagy németül, és Nyugaton

„Régen azért tisztelték a patikust, mert egyedül ő tudott gyógyszert készíteni. A külvilág számára mára egyszerű elárusítóvá minősült vissza.”

képzelik el az életüket. Az egykori száz város fiataljai főként Németországot választják. „Az az igazság, hogy nemcsak doktori címet szerzett tanítványom volt, hanem olyan is, aki a tavaly egy érettségi találkozón elmondta, hogy Bukarest és Kolozsvár között ingázik, de nem a szakmájában, hanem a reklámparban dolgozik. Már három ismerősöm van, aki levette a fehér köpenyt, és egy érdekesebb, jobban fizetett pályára váltott” – meséli. Megítélésében a gyógyszertárláncok elterjedése ölte meg a szakmát, és degradálta a szakembereket bolti kereskedőkké. „Ami már csak azért is frusztráló számukra, mert ugyanannyit tanulnak, akár az orvosi társaik, még sincsenek se megbecsülve, se megfizetve” – állítja a nyugdíjas tanárnő. Mi több, a multinacionális cégek jobbára a gyógyszerész-asszisztensek alkalmazását választják. Alacsonyabb, de a helyzetnek elegendő képzéssel és nyilvánvalóan kisebb fizetéssel.

Marosvásárhelyi kolléganője, Horváth Gabriella is azt látja, hogy egyre kevesebb líceumi végzős választja a gyógyszerészeti egyetemet. A város legjobb magyar tannyelvű középiskolájában, a Bolyai Farkasban tanító pedagógus nem igazán érti, a fiatalok miért fordultak el ettől a szakmától. Azzal tisztában van, hogy az általa leadott kémia egy rendkívül nehéz tantárgy, ezért,

Bár fontos és szép tantárgy a kémia, egyre kevesebb középiskolás diák tulajdonít neki fontosságot

amennyiben lehetséges, az orvosira felvételizők is a biológiát választják.

A patikaláncok megölték a szakmát

Szinte mindenki egyetért Levei tanárnő állításával, miszerint a nemzetközi patikaláncok teljesen tönkretették a szakma értékét és becsületét. És ezzel együtt a középiskolás diákok érdeklődését a gyógyszerészet és a kémia iránt.

A mai, korszerűen berendezett, tet-szetős gyógyszertáraknak nincs meg minden olyan részlege, amelyet valamikor a nagykönyv előírt. Hiányzik például a receptkészítéshez szükséges receptúra. A patikákból eltűntek a helyben készített termékek. Olyanok, amelyeket minden városi lakó gyermekkorá óta ismert, és tudta, hogy melyik egységben állítják elő.

Egyébként Horváth Rozália aggodalma sem alaptalan. A vásárhelyi egyetem Ipari Gyógyszerészeti és Gyógyszerészeti Menedzsment Tanszék vezetője, Sipos

Emese nemcsak rendkívül szomorúnak, de rövid távon kilátástalannak nevezte a kar és a szakma helyzetét. „Régen azért tisztelték a patikust, mert egyedül ő tudott gyógyszert készíteni. A külvilág számára mára egyszerű elárusítóvá minősült vissza, aki csak leemeli a polcról a felírt vagy éppenséggel óhajtott készítményt. Másrészt az ötéves képzés nemcsak rendkívül hosszú, de megterhelő is egy mai fiatal számára, aki más szakmában három év alatt, sokkal lezserebb program mellett diplomát szerezhet. A rendkívül alacsony fizetés még azt is elriasztja, aki a többi nehézség mellett ezzel a pályával kacérkodott” – sorolja a szemléletváltás okait Sipos Emese.

Hogy miként lehetne visszafordítani a folyamatot? – egy újabb kérdés. Megválaszolása még várat magára.

SZUCHER ERVIN

juventus.kronika@gmail.com

Régen a gyereket az udvarról kellett berángatni...

A mesterséges intelligencia (AI, magyarul MI) egyre inkább elkényelme-síti az emberi agyat, miközben azt a hamis illúziót kelti, hogy valóban személys kapcsolatot teremtünk – fejtette ki Vitus-Bulbuk Emese kolozsvári pszichológus. A szakember elmondta, melyek napjaink legjellemzőbb lelki problémái, amelyekkel a szülők szembe-sülnek, és hogyan lehet ezekre fel-készülni.

Vitus-Bulbuk Emese tapasztalata szerint a szülőket ma leginkább az aggasztja, hogy míg korábban a gyerekeket „be kellett rángatni az udvarról”, addig manapság éppen ellenkezőleg: noszogatni kell őket, hogy kiszakadjanak a virtuális térből, és visszatérjenek a valóságba.

A kamaszok nevelésével és lelki egészségével kapcsolatos problémák sora ma különösen szerteágazó: gyakori az evészavar, a szorongás, valamint a digitális világ és a képernyő túlzott használata. A pszichológus – aki családpszichoterapeutaként több erdélyi iskolában, köztük Nagyenyeden is a Szülők iskolája rendezvénysorozat meghívott előadója volt – elmondta, az interaktív beszélgetések során világosan kirajzolódik, melyek a legégetőbb nehézségek, amelyekkel a mai szülők küzdenek.

Mint hangsúlyozta, ezek a problémák korosztályonként eltérnek, de közös bennük, hogy a digitális korszakban a gyerekek lelki fejlődése új típusú kihívások elé állítja a családokat. A pszichológus nemcsak a jelenségek felismerésére, hanem azok tudatos kezelésére is javaslatokat fogalmaz meg.

Tanácstalanul állnak a szülők a mesterséges intelligencia előtt

A pszichológus szerint érdemes különválasztani a gyerekek és fiatalok korosztályait, hiszen más-más nehézségekkel szembesülnek az alsó tagozatosok, az általános iskolások és a középiskolások – és velük együtt a szülők is.

A képernyőmentes idő a szülőknek, a gyerekeknek és a családnak is nagyon kell

„Az elemisták szülei általában nagyon érdeklődnek. Gyakori kérdés, hogy a gyermek hogyan tud beilleszkedni, nem került-e túl korán vagy éppen túl későn iskolába. Sokakat foglalkoztat, hogy rendben van-e a gyermek kognitív teljesítménye, nincs-e lemaradásban” – mondta a szakember.

A pszichológus szerint ide tartoznak a különböző tanulási és viselkedészavarok, valamint ezek nyomán megjelenő problémák, mint a szorongás vagy az agresszió. „Ezek a témák mindig újra és újra előkerülnek a szülők körében” – tette hozzá. Ugyanakkor egyre gyakrabban kerülnek előtérbe a spektrumzavarok, például az Asperger-szindróma vagy az autizmus is.

„Az agresszió és a szorongás kérdése különösen hangsúlyossá vált az utóbbi években, részben a képernyőhasználat és a mesterséges intelligencia térhódítása miatt. Az AI (MI) megjelenése sok szülőt tanácstalanná tett: nem tudják, hogyan kezeljék ezt az új jelenséget” – magyarázta a szakember.

Sokan két véglet között ingadoznak: „Vannak, akik egyáltalán nem engedik gyermeküknek az AI-használatot, míg mások mindent megengednek, mert nem igazán értik, mivel is foglalkozik a gyerekek. A szülők egy része még nem tud lépést tartani ezzel a gyorsan változó világgal – az AI számukra távoli, mesterséges és nehezen megközelíthető területnek tűnik” – fejtette ki a pszichológus.

A mesterséges intelligencia használatának következményei

Vitus-Bulbuk Emese rámutatott, elengedhetetlennek tartja, hogy a felnőttek határt szabjanak, és tudjanak segíteni a gyerekek abban, hogy ne engedje a mesterséges intelligenciát maga helyett gondolkozni. Fontos, hogy a gyerek ne kényelmesedjen el, ne butuljon, hanem az AI eszköz maradjon a számára, hogy a pontosabb, részletesebb információk keresésére használja. Lényeges, hogy a gyerek továbbra is használja az agyát. A legújabb kutatások (az egyik itt található) összehasonlították a ChatGPT és a

Google vagy más keresők használóinak agyi funkcióit, és azokat is, akik egyáltalán nem használtak ilyen típusú internetes keresőprogramot. A ChatGPT használóinak esetében 40%-kal kevesebb volt az agyi funkció, mint a többiek esetében, és ez nagyon sok. Tehát a mesterséges intelligencia mondhatni helyettesíti az agyi munkát” – mondta a pszichológus. Mint magyarázta, azért veszélyes az effajta elkényelmesedés, mert a gyerek megszokja, hogy feltesz egy kérdést és azonnal választ kap, amit aztán teljes mértékben, megkérdőjelezhetetlenként elfogad, úgy dönt, hogy az AI válasza jó – nem kérdez rá másik irányból. És ez azt jelenti, hogy az AI-használó nem használja az agytekervényeit, tehát a kognitív képességei konkrétan csökkenni fognak.

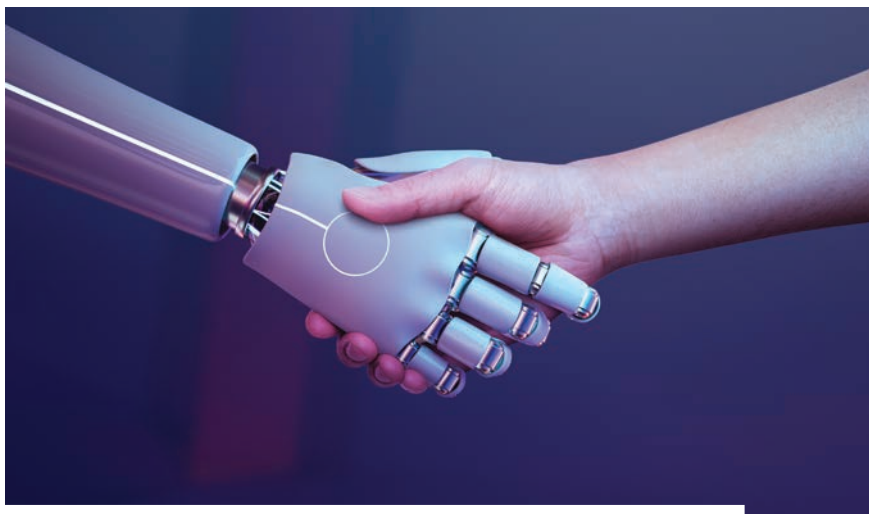
A személyes kapcsolódást nem lehet helyettesíteni

„A mesterséges intelligencia sok területen segítséget nyújthat, és ez önmagában nem feltétlenül rossz dolog. Egy dolgot azonban fontos látni: nem helyettesíti a személyes kapcsolatot – legfeljebb annak illúzióját kelti” – hangsúlyozta Vitus-Bulbuk Emese pszichológus.

Éppen ezért Vitus-Bulbuk Emese szerint a szülőknek tudatosan kell közös, digitális eszközöktől mentes programokat szervezniük a gyerekeikkel.

A szakember rámutatott, hogy míg a korábbi generációk természetes közegben, személyesen szocializálódtak – iskola után az udvaron játszottak, együtt töltötték az időt –, addig a mai gyerekek és kamaszok társas élete nagyrészt a digitális térbe helyeződött át. „A mostani általános iskolások hazaérnek, és máris videóhíváson keresztül kapcsolódnak a társaikhoz. Egész estig beszélgetnek, együtt oldják a házit, videókat néznek, nevetnek – tehát a szociális életük a virtuális térben zajlik” – magyarázta.

Sok szülő nehezen fogadja el ezt a változást, és ösztönösen arra törekszik, hogy „kirángassa” a gyereket a

A mesterséges intelligencia a személyes kapcsolódás hamis illúzióját adja az embernek

képernyő előtt. „Gyakran hangzik el: ‘Menj már ki, fiam, levegőzz egy kicsit!’ – de közben elfelejtjük, hogy ezek a gyerekek a Covid-időszakban voltak kicsik. Akkor tanulták meg, hogy egy kis képernyőn keresztül lássák a társaikat. Ebből a kényszerhelyzetből viszont előnyt is kovácsoltak: megtanultak így is kapcsolódni, és ha akarják, ezt a képességet később át tudják vinni a valós életbe” – tette hozzá a pszichológus.

Vitus-Bulbuk Emese szerint a valódi emberi interakció nemcsak lelki, hanem fizikai jelenlétet is kíván, amelynek fontos része a mozgás. „Óriási szükség van arra, hogy a gyerek életébe legalább heti kétszer beépüljön intenzív testmozgás – akár egyedül, akár csoportosan, de rendszeresen. Még akkor is, ha ez mindkét félnek nehezebbre esik, hiszen a fáradtság mindenkit utolér. Régen a gyereket be kellett ráncigálni az udvarról, ma pedig nógatni kell, hogy kimozduljon a virtuális világból, vissza a valóságba” – fogalmazott.

A szakember szerint a virtuális kapcsolattartás egyszerre lehet építő és romboló hatású, léteznek barátságok, sőt szerelmek is, amelyek anélkül születnek és múlnak el, hogy a fiatalok valaha személyesen találkoztak volna. Kifejtette, nem lehet a mai fiatalságot elképzelni a digitális hálózatok nélkül – és nem is kell, ez az ő közegük.

A digitális „detox”, vagyis a tudatos digitális pihenés

Vitus-Bulbuk Emese pszichológus szerint a virtuális kapcsolatok sok szempontból csábítóak, mert azonnali megerősítést és

figyelmet adnak, ezáltal az ember fontosnak érzi magát. „A virtuális térben azonnal reagálnak rád, akár anonimitás mögé is bújhatasz, és kevesebb a felelősség vagy a következmény. A valóság ezzel szemben sokszor unalmasnak, rutinszerűnek és kimerítőnek tűnik, tele felnőttekkel, akik nem mindig értik meg a gyereket” – fogalmazott a szakember.

Ez a kontraszt megnehezíti, hogy a gyerekek visszatáljanak a valós kapcsolatok világába. A pszichológus arra figyelmeztetett, hogy az AI-val vagy a virtuális térben zajló kommunikáció érzelmi töltet nélkül zajlik, márpedig az ember érzelmi kapcsolódás nélkül nem tud kiegyensúlyozottan létezni. Ha ez hiányzik, lelki elszegényedés, elmagányosodás, sőt akár depresszió is kialakulhat.

Éppen ezért Vitus-Bulbuk Emese szerint a szülőknek tudatosan kell közös, digitális eszközöktől mentes programokat szervezniük a gyerekeikkel. „Lehet ez akár egy havi hétvége, amikor a család két napra elutazik, és közös digitális böjtöt tart. De a szabály mindenkire vonatkozik – a szülőre is. Nem működik, ha közben ő maga nyomkodja a telefonját” – hangsúlyozta.

A pszichológus szerint már napi néhány óra „digitális csend” is sokat segíthet. Régebben havi 24–48 órás „digitális méregtelenítést” javasoltak, de ma, amikor az emberek még a mosdóba is telefonnal mennek, elengedhetetlen, hogy minden nap legyen néhány perc vagy óra képernyőmentes idő.

Szívvel-lélekkel őrzik a néphagyományt Krasznán

Kölcsönösen erősíti egymást az idén huszadik évfordulóját ünneplő krasznai táncház közössége és a helyi Bokréta néptáncsoport, melyben már most is hetven gyerek táncol, és a nagy érdeklődésének köszönhetően hamarosan újabb csoport indul a piciknek. Székely Roland, a néptáncsoport vezetője a két évtizedes kezdeményezésről, a néptánc iránti érdeklődés növekedéséről beszélt.

Húsz évvel ezelőtt szervezték meg az első táncházat a Szilágyság megyei Krasznán, ahol a hagyományok tovább élte-tése, az identitás megőrzése ma is kulcsfontosságú a helyi közösség számára. Az első alkalmat még csak gyerekként megélt, de harmadik éve már szervezőként tevékenykedő Székely Roland felidézte, hogy az első krasznai táncházak idején minden újdonságnak számított. „Egy maroknyi lelkes

A legelső alkalmat 2005-ben, Katalin-napi táncházként rendezték meg, nagy örömmel csatlakozott mindenki, és hamar kiderült, hogy ez a kezdeményezés sokkal többről szól, mint egy-egy táncról: a hagyomány újraélése és az együttlét öröme volt a mozgatórugó.

ember, Lelik Berta, Lelik István, illetve Antal Dóra és Antal Roland nyíregyházi, ismert és elismert táncoktatók próbálták újraéleszteni azt, amit korábban csak a nagyszüleink meséiből hallottunk: a közös éneklést, táncot, a falusi mulatság igazi közösségi élményét. Még nem voltak nagy technikai feltételek, de adott volt a lelkesedés, összetartás és kíváncsiság. A legelső alkalmat 2005-ben, Katalin-napi táncházként rendezték meg, nagy örömmel csatlakozott mindenki, és hamar kiderült, hogy ez a kezdeményezés sokkal többről szól, mint egy-egy táncról: a hagyomány újraélése és az együttlét öröme volt a mozgatórugó” – fogalmazott a krasznai kulturális referens. Hozzátette, sok feledhetetlen pillanatot őriznek, a jubileumi rendezvények, a vendégzenekarok és a közös éneklések mindig különleges hangulatot teremtettek. De talán a legszebb pillanatok mégis azok, amikor egy-egy új dal vagy tánc megtanulása közben együtt nevetnek és élvezik, hogy él a hagyomány – mindeközben pedig életre szóló barátságok és kapcsolatok jönnek létre. Arra a kérdésünkre, hogy mit jelentett és mit jelent ma a közösség számára ez a táncház, Székely Roland azt felelte, kezdetben és napjainkban is igazi generációkat összekötő esemény. „A táncház ma nemcsak szórakozás, hanem identitásőrzés, közösségi összetartozás. Célunk, hogy a táncház ne csak megmaradjon, hanem fejlődjön is.

A Szilágyság megyei Krasznán a táncház ma nemcsak szórakozás, hanem identitásőrzés, közösségi összetartozás

Tervezzük, hogy több népzenei műhelyt, tánctanfolyamot szervezünk. Fontosnak tartjuk, hogy a fiatalok ne csak nézőként, hanem aktív résztvevőként legyenek jelen” – magyarázta a Bokréta és Járd ki lábam néptáncsoportok vezetője. A Bokréta és a táncház mindig is egymás testvértvékenysége volt. Sok táncázás fiatal itt kapott kedvet ahhoz, hogy belépjen az együttesbe, így a két közösség kölcsönösen erősíti egymást. A Bokréta fellépései pedig mindig inspirációt adnak a táncház közönségének is. Székely Rolandtól azt is megkérdeztük, a Bokrétaban van-e utánpótlás, érdeklődés a fiatalok részéről. „Igen, szerencsére van utánpótlás! A Bokréta három korosztályban működik: a legkisebbek, a Kis Bokrétások (56 gyerek) gyermektáncsoportban ismerkednek a lépésekkel és a népdalokkal, a fiatalok az ifjúsági csoportban táncolnak, ők a Bokrétások (24 gyerek), míg a felnőttek csoportja a Járd ki lábam elnevezést kapta (18 személy). Mindezek mellett hamarosan egy »Pici Bokréta« csoport is indul, mivel folyamatos a jelentkezés. Egyre több gyerek kapcsolódik be, sokszor a szüleik példáját követve. A fiatalokban nagy a nyitottság és az érdeklődés, ha megfelelő közösséget és élményt kapnak, akkor ők is szívvel-lélekkel őrzik tovább a hagyományt” – emelte ki a krasznai néptáncos. Az elmúlt években több hazai és határon túli fesztiválon is bemutatkozhattak: jártak falunapokon, szilágysági magyar eseményeken, és felléptek testvértelepüléseiken is, de talán a leginkább említésre méltó, hogy az elmúlt évben a Járd ki lábam néptáncsoporttal görögországi nemzetközi néptáncfesztiválon vettek részt.

B. L. J.

Beszűkül az élményszerű tanulás tere

A Kolozs Megyei Tanfelügyelőség a 2024–2025-ös tanévtől szigorította az alternatív oktatási hetek – az Iskola másként és a Zöld hét – megszervezésének feltételeit. Ezekben az időszakokban kizárólag ingyenes, nevelési célú programok tarthatók, és tilos minden olyan tevékenység, amelyhez a szülők anyagi hozzájárulása szükséges lenne. Így sem belföldi, sem külföldi kirándulás nem engedélyezett. A döntés indoka, hogy a tanfelügyelőség vissza akarja terelni ezeket a hetek „pedagógiai gyökereihez”, és elkerülni a túlzottan költséges utak miatti szülői panaszokat – voltak iskolák, amelyek akár több ezer eurós dubaji vagy amerikai kirándulásokat is szerveztek.

Zöld hét a természet helyett az iskolafalak között

Solymosi Zsolt, a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium igazgatója szerint a korlátozás túlságosan általános, és épp az élményszerű, tapasztalati tanulás lehetőségét veszti el. „Ha az épületben maradunk, mitől lesz zöld a Zöld hét?” – fogalmazott. Úgy véli, a természetben zajló tevékenységeknek sokkal maradandóbb nevelő hatása van, mint az iskolai foglalkozásoknak. Évtizedek óta szervez tanulmányi utakat – például Auschwitzba, Krakókba, Toszkánába, Isztambulba –, amelyek nem nyaralások, hanem tanulmányi kirándulások, pedagógiai értékű tanulmányi programok. A tiltást igazságtalannak tartja, mert a néhány kirívóan drága út miatt most az értékes, nevelő célú kirándulások is megszűnnek. Véleménye szerint a tanfelügyelőség döntése aránytalanul szigorú: a visszaélések helyett differenciáltabb szabályozásra lenne szükség.

Solymosi szerint az alternatív oktatási hetek sok intézményben „formális kötelezettséggé” váltak, nem pedig valódi pedagógiai eseménnyé. Ezenkívül gondot okoz a tanév szerkezetében az is, hogy ezek a hetek gyakran megszakítják, nem pedig kiegészítik a tanulást.

Lukács-Erdei Ibolya, a szamosújvári Kemény Zsigmond Elméleti Líceum

Rengeteg a pozitív hozadéka annak, ha természetközeli, élményszerű tudást szerezhetnek a diákok

történelemtanára szintén úgy véli, a tiltás elveszi az alternatív oktatási hetek lényegét. A tanfelügyelőség nemcsak a külföldi, hanem a belföldi kirándulásokat is korlátozta, ami szerintük értelmetlenné teszi a kezdeményezést. A szamosújvári diákok korábban is csak szerény költségvetésű programokon vettek részt: múzeumlátogatásokon, botanikus kerti sétákon, egyetemi nyílt napokon. A tanárnő szerint a magyar tan nyelvű iskolák mindig is figyeltek arra, hogy a programok ne legyenek anyagiilag megterhelők, hiszen sok család nem engedhet meg magának drágább utakat. Lukács-Erdei hangsúlyozta, hogy a teljes tiltás nem megoldás, hiszen szinte lehetetlen teljesen ingyenes, mégis élményszerű tevékenységeket szervezni. „Miért ne lehetne például egy kolozsvári városlátogatásra elmenni?” – kérdezte. A tanárnő arra is rámutatott, hogy a két alternatív hét – az Iskola másként és a Zöld hét – túl sok, mert a tanév így is rendkívül zsúfolt, a tananyagot pedig nem csökkentették. Az oktatás hatékonysága csorbul, mivel az elvesztett tanórákat nehéz pótolni. Javasla- ta szerint a két tematikus hetet össze

lehetne vonni egyetlen, tartalmasabb hétbe, amelyben a környezeti nevelés is helyet kapna.

Hosszú távon nem lehet fenntartani a programokat

Vörös Alpár, a kolozsvári Apáczai Csere János Elméleti Líceum igazgatója arról számolt be, hogy iskolájukban a korlátozás nem érintette az idei Zöld hetet, mert a programot már korábban jóváhagyták. Az iskola tanulói PNRR-finanszírozásból megvalósuló erdei iskolában vettek részt, amely teljesen ingyenes: az utazás, szállás és étkezés költségeit a pályázat fedezi. Az igazgató szerint a Zöld hét lényege nem a kirándulás, hanem az, hogy a diákok a természetben tanuljanak, gyakorlati tapasztalatokat szerezzenek. Mint mondta, hosszú távon nem látja biztosítottnak az erdei iskola-program fenntartását, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a tanfelügyelőség nem tiltja általában a kirándulásokat, csak azt szabja meg, hogy ne az alternatív oktatási hetek idején valósuljanak meg.

Anya és lánya – két külön világ

A szülői kihívások között van egy olyan valami, amiről kevesebbet beszélünk. Vagy azért, mert huszárvágással szoktuk „megoldani”, vagy pedig azért, mert nehezen tudunk mit kezdeni vele naponta: mi van akkor, amikor az idő előrehaladtával lépésenként kiderül, hogy a szülő és a gyermek két nagyon különböző, helyenként egymással homlokegyenest ellenté-

minap, amikor Brassóban megalapítottuk az egyszülős családok klubját, és Lea egyértelműen kijelentette, hogy ő nem jön, mert lesz ott rengeteg idegen felnőtt, és egyáltalán nem biztos, hogy lesznek gyerekek. Leánál ez két alapvetően elkülönülő embercsoportot jelent: az idegen gyerekek teljesen okésak, az idegen felnőttek meg egy-

figyelmet kell kapniuk a szülőktől, mint bárki másnak az életükben, azonban az a figyelem sem lehet kizárólagos, mert ezzel csak becsapják a gyereket. Lea ennek valóságtartalmáról egyáltalán nem volt hajlandó meggyőződni, mert szerintem ez egyértelműen a felnőttön múlik... amiben van igazság, de a megközelítés egy kevéske pontosításra szorul.

Derű az Agymanók című rajzfilmből

Bábok Camille Saint-Saëns Az állatok karneválja című zenei művéhez

tes személyiség? Mi van akkor, ha például az anya egy nagy társasági lény, aki lubikol a másokkal, új emberekkel való találkozásokban, együttlétben, mindeközben a gyerekek az új impulzusok sokasága túl sok(k), és neki ennél sokkal kevesebb van szüksége a személyes boldogsághoz, hiszen ő inkább befelé forduló, melankolikusabb személyiség?

Azt tapasztalom magunkon, de mások élethelyzeteit látva is, hogy ilyenkor általában gyermek húzza a rövidebbet, mert „hozzá kell alakulnia” a szülőhöz, és az már csak helyzete válogatja, hogy ez mennyire értelmezhető a gyerek integritására gyakorolt „erőszakként”? Egy ilyen belső ritmus-, szükséglet- és nézetbeli különbözőség bukkant fel

általán nem okésak. És akkor én, aki mindig nagyon vágyok új közösségekbe, hogy másként is megtapasztaljam önmagam, kezdtem ecsetelni neki, hogy mennyire jó, ha az ember idegenekkel találkozik, és általában is milyen jó az újdonság az ember életében. Lea ez idő alatt váltig erősítette, hogy neki annyi új idegenre nincs szüksége, és főleg úgy, hogy azok az anyja figyelmét bitorolják másfél hosszú óráig. Mert azért az újdonságnak és figyelemmegvonásnak is megvan a határa. Ekkor a beszélgetés átkerült egy másik kerékvágásba, ami arról szólt, hogy meg kell szokni, miszerint a világon nincs olyan, hogy egy ember kizárólag egy másik emberre figyel, és valóban, a gyermekeknek több

Úgyhogy ez még hosszú, többepizódos kognitív kaland lesz, azt hiszem...

Lényeg a lényeg: az életkori sajátosságainkkal egybehangzó hozzáállásunk mellett itt azért erőteljesen tapasztalható egy lelki-szellemi alkatbeli különbség is, amiről esetleg azért terelődhet el a figyelem, mert azt hisszük, hogy ez is életkori sajátosságokhoz tartozik. Pedig ez abszolút nem így van. Tanúsítja ezt szám-talan más részlet is az életünkben – attól kezdve, hogy Lea a visszafogott, klasszikusabb öltözködést szereti, miközben én a színesekben, asszimetrikusokban érzem jól magam, Lea nem is tud elképzelni magának más hajviselést, kizárólag a hosszú hajat (egyik-másik barátnőjének rövid vagy rövidebb van, tehát nem

őket „utánozza”), nem szereti a harsány zenét, csupán a klasszikusabb, nyugodtabb hangzásokat, miközben nálam gyakran dübörög a rock, Lea a nyugodt városi séták és a városnézés híve, miközben én meg a hosszú kilométereket teljesítmény fomájában szeretem nagyon, Lea nagyon választékosan beszél, és soha nem használ szitokszavakat, miközben az én számomom gyakrabban kifut egy-egy ízeesebb, temperamentumosabb odamondogatás...és, igen, én szeretem a különféle társaságokat, miközben Lea számára otthonosabb, ha megvannak az „emberei”.

Nos, nehéz lenne észre nem venni, hogy itt két külön világ körvonalazódik elég egyértelműen az életkori sajátosságokon túl. Állandó kérdés viszont az, hogy miként lehet kezelni ezeket helyzetenként, és meg kell-e vizsgálni esetről esetre, hogy különbözőségeink mikor nyerhetnek visszaigazolást, és mikor kell ezeket hozzáalakítani a fennforgó körülményekhez?

A tapasztalt azt mutatja, hogy nem vehetjük elő a kaptafát. És az sem feltétlenül célravezető, ha a régi, megöröklött nevelési elvet alkalmazzuk, miszerint „nem

De... próbáljuk elképzelni lelki szemünkkel, hogy 2000-es évek után született nemzedékeknek abszolút halvány ibolyájuk sincs arról, hogy mit jelent a kommunizmus kinevelte önfelszámoló alázat, kéretlen meghunyászkodás, saját szükségletek semmibevétele és eltitkolása, az egyéni nézetek és elképzelések reflexszerű büntetése....

a nyúl viszi a puskát” és a „gyermeknek mindig azt kell csinálnia, amit a szülő mond”. Mert ezek inkább az állatidomár feladatai, nem a szülőé. Valójában már óvodába is azért visszük, utána meg az iskolába és az egyéb járulékos közösségekbe, hogy különböző autoritásokat

tapasztaljon meg, és lássa, hogy ezek a közösségek más-más szabályszerűség szerint működnek, amihez neki különböző formákban kell felzárkóznia. De akkor ez maradjon is így... Ne ragadja ki a szülő az óvónő, a tanító vagy a tanár kezéből az autoritást, amikor úri kedve így kívánja, és csodálkozzon ezt követően azon, hogy a gyerek intézményi körülmények között kezelhetetlenné válik.

Az autoritás időleges és szükséges átengedésén túl egy másik gond a megöröklött nevelési minták gondolkodás nélküli átvétele. Ez nehezebben beazonosítható, mert kevésbé látványos, persze azokat a helyzeteket leszámítva, amikor éppen konfliktuskezelés zajlik. Akkor, igenis, csinálhatjuk nagyon látványosan úgy, ahogy az elődjeink, amiről nagyon pontosan tudjuk, hogy gyakorta milyen visszás és lélekölő volt. Innen jön az a berögződés is, hogy kábé 17-18 éves koráig a gyermeknek „kuss” a neve, abszolút semmi „felnőtt” dologba nem szólhat bele, ballagás után viszont szegénynek a holt ellenkezőjét kellene csinálnia: nagyon kreatív és ötleteli egyetemistának kell lennie, utána pedig, a munkaerőpiacon kell sziporkáznia és túlcsordulnia a kezdeményezőkézségtől és excellálnia innovációban, mert ez az egyetemi közeg, illetve a munkaadó elvárása. És mi még mindig azt hisszük, de komolyan, hogy ebben a formában működni fog ez az egész?

Hát, úgyszólván, ez elég snassz dolog... Pontosabban: nem, nem fog működni. Csak akkor, ha egy-két kellemtelen dolgot szülőként bevállalunk: például azt, hogy a gyermek rajtunk is gyakorolja a kritikus szemléletmódot és a sziporkázó kezdeményezőkézség kezdetlegesebb változatait...

Aki azt hiszi, hogy nekem nem lett több fehér hajszálam a kellenél a fenti elv gyakorlati alkalmazásától, az roppant nagy tévedésben van. De... próbáljuk elképzelni lelki szemünkkel, hogy 2000-es évek után született nemzedékeknek abszolút halvány ibolyájuk sincs arról, hogy mit jelent a kommunizmus kinevelte önfelszámoló alázat, kéretlen meghunyászkodás, saját szükségletek semmibevétele és eltitkolása, az egyéni nézetek és elképzelések reflexszerű büntetése... Képzeliük el azt is, hogy ez, huss, elszállt, elpárolgott a DNS-ükből! Mit teszünk mi akkor, amikor erre rájövünk? Nem, nem az ünneplés szokott az első lenni,

miszerint „milyen jó, hogy már nem azok a borzalmak a napi létezés alfái és ómegái”, hanem épp ellenkezőleg. Megijedünk, sértve érezzük magunkat, közben meg ilyeneket mondunk: „a mi időnkben tudtuk, hogy mi a tisztelet” (nem azt tudtuk, hanem a félelem és rettegés terén voltak eléggé alapos ismereteink), „sokkal jobban hallgattunk a felnőttekre, és elhittük nekik azt, amit mondtak” (egy másik választásunk a nadrágszíj vagy a házi papucs volt a hátunkon, ülepünkön)... És lehetne folytatni a sort a megszépített múlt különböző ábrándképeiről, azokról a „szép” időkről, amikor a tisztelet elég volt kikövetelni, nem kellett ehhez különösebb pozitív tulajdonságok, elég volt a csupasz erőszak is...

Mi van akkor, ha például az anya egy nagy társasági lény, aki lubickol a másokkal, új emberekkel való találkozásokban, együttlétben, mindeközben a gyereknek az új impulzusok sokasága túl sok(k), és neki ennél sokkal kevesebbre van szüksége a személyes boldogsághoz, hiszen ő inkább befelé forduló, melankolikusabb személyiség?

A fent leírtakat még hozzá lehet számolni, tehát, az életkori sajátosságainkhoz és lelki-szellemi alkatbeli különbözőségeihez. Így derül ki az is, hogy nekünk sokkal több mindenre oda kell és van is alkalmunk figyelni, mint az elődeinknek. Persze, csak akkor, ha úgy akarjuk nevelni a gyereket, hogy tiszteletben tartjuk az egyéniségét, másságát, eltérő véleményét, mert a robotképzéshez nem kell változtatni semmin, maradhat minden a régi. Az kényelmesebb is, ráadásul.

BARTHA RÉKA

bartha.reka.emese@gmail.com

Hazánk földrajza

Azt gondolná az ember, a földrajz semleges tantárgy. Harmadik elemi osztályos korában, a hátsó padban, déli tizenkét óra után. Amikor épp aludni szeretne, az előtte ülő Novák Csabi tanításában. Egy héttel később, amikor négyest kap, mert déli álmában elfelejtette följegyezni a házi feladatot, és nem rajzolta be a földrajzfüzetbe a Déli-Kárpátokat.

Azt gondolná az osztály második helyére süllyedt, kiközösített ember, nyolcas év végi földrajz átlaggal, évszázor virágkoszorú nélkül, hogy a földrajz semleges tantárgy, egyedüli jó dolog, az alvást leszámítva, a földrajzfüzet sima lapja volt, mert jól fogta a ceruza, öröm volt firkálni rá. Meg érdekesnek tűnt a fekvő téglalap forma, szemben a sok álló téglalap számtan- meg román- meg magyarfüzettel.

Azt gondolná a versengéstől megcsömörlött nyolcéves ember, hogy hiábavalóak a Kárpátok, melyek hazánk halformájú testén kanyarodnak által. Hogy a tanító néni potyára dobálózott Tiszával, Marossal, Dunával, Olttal. Később nem érti, hogy miért nem érti, mit kell érteni abból, hogy „Dunának, Oltnak egy a hangja.” És azt sem tudja, a legendában miért pont Maros és Olt Tarkó tündéresszony két leánya.

Nyári táborokban nem érti ez a gyermek, hogy mit kerestek ősünk a Kárpát-medencében. Ami szerint a halformájú földrajzi haza gyomra. Mert Európa földrajzához ekkor még nincs szerencséje. Mit kerestek a magyarok Romániában? De ha mi magyarok vagyunk, akkor miért Romániáé a haza földrajza? És miért légy híve rendületlenül, hazádnak, ó, magyar? Melyiknek? Több hazánk is van nekünk?

A hormonzavaros kamaszkorban nem bírja felfogni az ember, hogy a Bükk, a Tordai-hasadék, a Gorbó völgye, a Gyalui-havasok, vagyis az ő otthona az nem haza, hanem Románia, és ő maga is román, ha nem figyel oda, és olyanokat mond, hogy murok, meg majó, meg aprozár. Erdélyi-medence,

FOTO: FREEPIK.COM

Egy héttel később, amikor négyest kap, mert déli álmában elfelejtette följegyezni a házi feladatot, és nem rajzolta be a földrajzfüzetbe a Déli-Kárpátokat

Erdélyi-szigethegység, akkor mégiscsak van szűkebb haza, talán. Erdély? De a Király-hágó miért Király-hágó? Mert sokat mászkált errefelé a kalapos király?

És Erdély milyen formában haza, ha nincs se határa, se himnusza, se lobo-gója, és a földrajzát sem tanították neki soha? De mondták, hogy Kalotaszeg, meg Mezőség, meg Székelyföld, meg Szászföld. Sőt! Királyföld! Szóval a szászok a király földjén élnek, mi itt Kolozsvár környékén meg csak a mezőn meg a kalotában. Ami biztosan valamiféle kevésbé cifra palota. Vagy kaloda. Mert arról, hogy a Kalota a honfoglaló magyarok e térségben letelepedett nemzetsége, az iskolában mélyen hallgattak. Amikor hazánk földrajzát tanították.

Aztán hallotta az ember, hogy széki táncok, Küküllő menti meg Nyárad menti népdal, és csángó mintát kellett a ballagó nyolcadikosok tarsolyára hímezni a Brassai Sámuel Ipari Líceumban. Milyen szék? Miféle küllő? Kire nyár? Mi az, hogy csángó? Gondolta magában akkor az ember. Csengő? Rángó? Mert akkor még azt, hogy elcsángált, nem hallotta. Hanem csak később, amikor már maga is elcsángált az összes lehetséges hazaelmélet közeléből, és kétségbeesetten kereste-kutatta a világban azt a földrajzi formát, ami végre-valahára az ő felfoghatatlan hazáját mutatja.

LÁSZLÓ NOÉMI
nocsek@gmail.com

A szabadság a témája az idei Bölcs Diákoknak

Tizenhatodik alkalommal szervezi meg a Bölcs Diákok vetélkedőt a Communitas Alapítvány együttműködve a Kolozsvári Református Kollégiummal és a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel. A vetélkedő több tudományterületet összekapcsoló verseny, amely kilép a hagyományos oktatási rendszer keretéből, és a csapatban való munkát ösztönzi. A verseny témája idén is a szabadság, ennek keresése és megtalálása, rendszerszerű és egyéni megélése a különböző történelmi korokban. A három- vagy négyfős középiskolai csapatok november 8-ig regisztrálhattak, a verseny pedig november 10-én startolt. Az első fordulóban a diákok Harper Lee *Ne bántsátok a feketerigót!* című regényének elolvasását kapták feladatul, amelyhez kapcsolódó kérdésekre kell válaszolniuk keresztretjtvény, képrejtvény, interaktív feladatok és videók formájában.

A rutinos bölcs diákok már megszokhatták, hogy a karácsonyt megelőző időszakban bónuszpontokat is gyűjthetnek. Az idei jótekonysági kihívás arra ösztönzi a versenyzőket, hogy Szent Miklós példáját követve meglepetéseket juttassanak el a rászorulókhöz.

Iskolák jelentkezhetnek a rugalmas kerettanterves pilotprogramba

Az oktatási és kutatási minisztérium kísérleti programot indít a középiskolai kerettantervek megújítására. A 2026–2027-es tanévtől induló, legalább öt évig tartó pilot kerettantervek célja, hogy az iskolák rugalmasabb, a diákok igényeihez jobban igazodó tanterveket próbálhassanak ki.

A programba bármely középiskola – állami, magán vagy felekezeti – jelentkezhet 2026. január 15-ig. A pályázatokat elektronikus formában, a piltoare@edu.gov.ro címre kell benyújtani. A kezdeményezés fontos lépés az oktatás modernizálása és az iskolák nagyobb szakmai önállósága felé.

Újra örökbefogadókat keresnek a műemlékek

Az RMDSZ kulturális főosztálya 14. alkalommal hirdeti meg az Örökségünk őrei – Fogadj örökbe egy

műemléket országos versenyét, amelyre 5–8. és 9–12. osztályos csapatok jelentkezését várják. A verseny célja, hogy a diákok kreatív és önálló módon ismerjék meg Erdély gazdag épített örökségét. A verseny lehetőséget ad a kutatásra, az alkotómunkára, az együttműködésre. Általános és középiskolai kategóriában várják a 6 fős jelentkező csapatokat.

Mint ismeretes a projekt 2012-ben indult azzal a céllal, hogy a diákok kilépjenek a hagyományos történelmi előadások vagy idegenvezetések keretei közül, és önállóan fedezzék fel az épületek múltját, titkait. Az RMDSZ szövetség cselekvési tervének részeként elindított, de ma már Erdély-szerte működő mozgalom az utóbbi időszak legsikeresebb, ifjúságnak szóló örökségvédelmi kezdeményezése, hiszen 13 megyében eddig több, mint 3800 diák vett részt benne. További részleteket megtalálnak a verseny Facebook oldalán, vagy érdeklődni lehet az oroksegunkorei@gmail.com címen.

Közzétették a záróvizsgák mintafeladatait

Közzétette az oktatási minisztérium az országos vizsgák, vagyis az érettségi és a nyolcadikos képességvizsga mintafeladatait, amelyek elérhetők a hivatalos weboldalon. Kallós Zoltán, kisebbségi oktatásért felelős államtitkár a Maszol megkeresésére hangsúlyozta, minden maradt a régióban, a feladatsorok ugyanolyanok, mint az idei vizsgákon voltak. A mintafeladatok célja, hogy segítsék a tanulókat megismerkedniük a vizsgák felépítésével és követelményeivel, így magabiztosabban készülhetnek a megmérettetésre. Az egyetlen változás a vizsgák menetrendjét érinti: jövőre a nyolcadikosok és az érettségizők is a tanév lezárása után vizsgáznak majd.

Jövőben a nyolcadikosok képességvizsgáját 2026. június 22–26. között tartják. Az első eredményeket július 2-án, a véglegeseket pedig július 9-én teszik közzé. A vizsgát megelőzően hivatalos próbavizsgát is szerveznek. Az érettségi vizsga 2026. június 8-án kezdődik a szóbeli kompetenciafelmérésekkel, az írásbeli

vizsgákat pedig június 29. és július 3. között tartják. Az első eredményeket július 7-én, a véglegeseket július 13-án hozzák nyilvánosságra.

Idén tavasszal megjelent a román nyelv és irodalom segédanyag is, amely az új tantervek szerint érettségiző magyar tagozatos diákok felkészülését segíti. A tesztgyűjtemény humán, reál és technológiai profilú osztályok számára készült, mindegyik profilhoz húsz érettségi típusú tesztet és javítókulcsot tartalmaz. Készül a nyolcadikosok képességvizsgájához szánt gyakorló feladatgyűjtemény is, amelyet az Országos Tanterv- és Értékelési Központ bírál el.

Az államtitkár szerint a jelenlegi képesség- és érettségi vizsga néhány tantárgyra szorítkozik, ami nem mindig tükrözi a diákok valós tudását. A jövőben nagyobb hangsúlyt kapna a transzdiszciplinaritás, vagyis az a képesség, hogy a tanulók több tantárgy ismeretét tudják integráltan alkalmazni. Az átalakítás egyelőre egyeztetési szakaszban van. Cél, hogy a 2., 4. és 6. osztályos felmérések eredményei alapján pontosabban kirajzolódjon, milyen tudással kell rendelkeznie egy nyolcadikos végzős diáknak, és ennek megfelelően módosítsák a vizsgarendszert. Folyamatban van a magyar tagozatos, 5–8. osztályos diákok számára készült román nyelvi tanterv átdolgozása is. Az előkészületek keretében november 21–22-én Szovátnán másfél napos szakmai műhelymunkát tartanak, ahol a tanterveket és vizsgafeladatokat kidolgozó szakemberek véglegesítik javaslataikat. A cél, hogy már a következő tanév elején az új tanterv alapján tanulhassák a magyar tagozatos diákok a román nyelvet, mivel a korábbi tanterv nem hozta a várt eredményeket.

Kevés a gyermekpszichiáter Romániában

Románia súlyos szakemberhiánnyal küzd a gyermek- és serdülőpszichiátria területén – figyelmeztetett Ciprian Băcilă, a Román Pszichiátriai és Pszichoterápiás Társaság (ARPP) elnöke a „80 év innováció az egészségügyben és orvosi oktatásban” című jubileumi kongresszuson, amelyet október

20–22. között tartottak Chişinăuban. A szakember szerint a helyzet sürgős beavatkozást igényel: fejleszteni kell a távkonzultációs rendszereket, valamint a mozgó egészségügyi egységeket, hogy a vidéki térségekben élő gyermekek számára is elérhetővé váljon a pszichiátriai ellátás – írta az Agerpres.

Băcilă rámutatott, hogy mindössze körülbelül 260 gyermekpszichiáter dolgozik az állami egészségügyben, ami öt szakembert jelent százezer lakosra vetítve. Összehasonlításképpen: Németországban 29 pszichiáter jut ugyanennyi lakosra. Több romániai megyében egyáltalán nincs ilyen szakember, a vidéki területeken pedig a mentális egészségügyi szolgáltatások szinte teljesen hiányoznak. A szebeni Dr. Gheorghe Preda Pszichiátriai Klinikai Kórház orvosigazgatója szerint a humánerőforrás-hiány miatt még az egyetemi központokban sem tud zökkenőmentesen működni a gyermekpszichiátriai ügyeleti rendszer.

A szakember hangsúlyozta: a hozzáférést nemcsak a szakemberhiány, hanem intézményi, kulturális, gazdasági és infrastrukturális tényezők is korlátozzák. A hátrányos helyzetű, főként vidéki családok gyermekei számára a pszichiátriai ellátás szinte elérhetetlen. Hiányoznak a megelőzési és tanácsadási programok, a közösségi beavatkozásokra szánt források, így a segítségkérés gyakran már csak súlyos esetekben történik meg.

A társadalmi stigma is erősen jelen van. Sok szülő – a megbélyegzéstől tartva – nem fordul pszichiáterhez vagy pszichológushoz, miközben a pedagógusok és a családok mentális egészséggel kapcsolatos ismeretei is hiányosak. Ez gyakran késlelteti a problémák felismerését és a korai beavatkozást.

A helyzetet tovább nehezíti a gazdasági bizonytalanság és az infrastruktúra hiánya. Sok település messze esik a szakintézményektől, a magánrendelések pedig megfizethetetlenek a rászoruló családok számára. Băcilă szerint ennek súlyos következményei vannak. „A be nem avatkozás nyomai nem múlnak el a serdülőkor végével.

A gyermekpszichiátria valójában befektetés Románia jövőjébe – abba, hogy kiegyensúlyozott, mentálisan egészséges felnőtt generációk nőjenek fel” – fogalmazott.

Kimerültek a romániai iskolaigazgatók

A romániai iskolaigazgatók többsége túlterheltnek és kiégettnek érzi magát – derül ki a Kiválóság az Iskolai Menedzsmentben Egyesület (CEMS) friss felméréséből, amely 144 óvoda-, iskola- és líceumigazgató válaszai alapján készült. A megkérdezettek 85 százaléka a legmagasabb stresszértéket (4–5) jelölte meg egy ötfokú skálán, és tízből nyolcan arról számoltak be, hogy szakmailag kimerültek. Az igazgatók fele úgy érzi, hogy munkájukat nem becsülik meg eléggé, miközben az új tanév az eddiginél is nagyobb terheket ró rájuk.

A válaszadók több mint fele heti legalább tíz órát tanít, de sokaknál ez eléri a 18 órát is – mindemellett az intézményvezetés adminisztratív és szervezési feladatait is teljesíteniük kell. A CEMS felmérése szerint az igazgatók 68,1 százaléka az idei tanévkezdést tartja az utóbbi évek legnehezebbikének. Ennek oka, hogy a nyári vakáció idején számos iskola szerkezete megváltozott: osztályokat kellett átszervezni, óraszámokat újraosztani, egyes intézmények pedig elvesztették jogi önállóságukat, míg másokhoz új tagiskolák kerültek, eltérő profillal és működéssel.

A tanítási kötelezettség különösen nagy feszültséget okoz az igazgatók körében. A kormány megszüntette az óradíjas oktatás lehetőségét, és előírta, hogy az intézményvezetők heti 10–20 órát tanítsanak, az iskola méretétől és szerkezetétől függően. Az igazgatóhelyettesek számára 12 óras kötelezettség lépett életbe. A döntés az augusztusban elfogadott módszertani szabályzat része, és célja, hogy megszüntesse a párhuzamos jövedelmeket.

Az igazgatók azt tapasztalják: az új szabályozás miatt csökken az idejük az iskola irányítására, a pedagógiai és stratégiai tervezésre. Sokan úgy

érzik, hogy a tanítás mellett már nem jut elegendő figyelem az adminisztratív és emberi erőforrás-feladatokra, az innovációra és a tanári csapat támogatására.

A felmérés szerint az igazgatók több intézményi támogatást és rugalmasabb munkaszervezést kérnek. Többen javasolják, hogy a vezetők mentesüljenek a tanítás alól, vagy legalább csökkentsék az óraszámot, hogy energiát fordíthassanak az oktatási stratégia, a pályázatok és a tanári munka fejlesztésére.

A válaszadók 46,5 százaléka nyilatkozta, hogy nem érzi magát megbecsültnek, miközben 32,6 százalék továbbra is motivált és elkötelezett, 34,7 százalék viszont már közömbös.

Díjazták a legkiválóbb diákokat és tanárokat Zilahon

Több mint száz diákot és pedagógust díjaztak kiemelkedő tanulmányi, művészeti és sporteredményeikért. Zilahon, az Oktatás Gáláján. A város Scala mozijában megrendezett eseményen okleveleket és pénzjutalmakat adtak át azoknak, akik az elmúlt tanévben országos vagy nemzetközi versenyeken bizonyították tehetségüket.

Az esemény fővédnöke, Florin Florian polgármester személyesen adta át az elismeréseket. „Büszkék vagyunk arra, hogy városunkban ennyi tehetséges fiatal és elhivatott tanár dolgozik a tudás és fejlődés szolgálatában. Az ő munkájuk Zilah jövője” – hangsúlyozta beszédében.

A rendezvényen több kategóriában jutalmazták az országos tantárgyi olimpiák, művészeti és sportversenyek díjazottjait, valamint azokat a tanárokat, akik több éven át kimagasló eredményeket értek el tanítványikkal. Fazakas Miklós alpolgármester kiemelte: az Oktatás Gálája nemcsak a díjakról, hanem a közösség erejéről is szól. A szervezők szerint a gála célja, hogy évről évre megerősítse a közösség hitét az oktatás értékeiben, és motiválja a fiatalokat a kiválóságra való törekvésben.

D. SZ.